

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાઈટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૫૩૧ વર્ગીક

પુસ્તકનું નામ ૩ નો ૨૫૧

વિષય ૬૪૭૭૪૨

રૂઢિનો સાથી.

(Cotton Companion.)

કર્તા અને પ્રકાશક.

હરગોવિન્દલાલ હરિદાસ દોસ્તી, મુખ્ય.

સાધુચરિત શુભ સરિસ કપાસ
નિરસ વિશદ ગુણમય ફલ જાસૂ ।
જો સહિ દુઃખ પર છિદ્ર દુરાવા
બંદનીય જેહિ જગયશ પાવા ॥

તુલસી રામાયણ.

પ્રથમાવૃત્તિ

સંવત ૧૯૭૭.

સર્વ હક્ક રવાનિન.

પ્રત ૧૦૦૦.

સને ૧૯૨૧.

ગુજરાત વિધાપીઠ ગ્રંથાલય
અમદાવાદ
ગુજરાતી કૉપીરાઈટ-સંગ્રહ

૬૩૧

સ ૩૩૧૨

મહા-વિર સ્તુતિ.

(શાંદૃષ.)

બુઝ્યા જીવ અનેક આ જગ વિષે,
વ્યાખ્યાન વાણિ વળે,
લીધે માનવ દહ આ મહી મહિં,
પરમાર્થને કારણે,
ચારિત્રે બહુ વિશ્વને વશ કરી,
સંહારીયા શત્રુને,
'દાશી' અંથન અંથ પ્રારંભ મહિં,
એવા વિશ્વને નમે.

અર્પણ પત્રિકા.

મુંબઈ, તા. ૨૫ મી જુલાઈ ૧૯૨૧.

મુરખ્ખી શેઠ શ્રી,

શેઠ લખમીદાસ નેમીદાસ.

શ્રી મુંબઈ.

ગરીબાઈના પગથીએથી આપબળ, નીતિ, પ્રમાણિ-
કતા, અને ધર્મના અવલંબનથી આજે શ્રીમંતાઈની
સીડીએ ચઢેલ આપશ્રીને સામાન્ય વર્ગની મુંગી હૃદયધ્રાવક
દશાનો જાતિ અનુભવ અને તેથી તેઓ પ્રતિ આપની
અખુટ દ્વિત્વશોભ, રંક પ્રતિ આપનું સ્નેહભીનું હાતુત્વ,
ધંધામાં પણ નિર્મળ પ્રમાણિકતા, ધર્મ પ્રત્યે અડગ શ્રદ્ધા,
વિગેરે ગુણોથી આકર્ષાઈ આ લઘુ પુસ્તક આપને અર્પણ
કરું છું.

લી૦

આપનો આશાંકિત સેવક,

હરગોવિન્દદાસ હરિદાસ દોસી.

પ્રસ્તાવના.

આ નાના પુસ્તક માટે પ્રસ્તાવના આવશ્યક ન હોય; પરંતુ કારણ વિના કાર્ય ન સંભવે એટલે કારણ દર્શાવવું જરૂરી ગણાય.

મુખ્યમંત્રીના રૂઢિના બજારમાં ભારતવર્ષના અનેક રૂઢિપાઠક પ્રાંતોના લિખિત સ્ટેશનોથી રૂઢિ આવે છે. પ્રત્યેક પ્રાંતના રૂઢિમાં કંઈ ને કંઈ ફેરફાર રહે છે. રૂઢિની ઉત્પત્તિ ઋતુના ફેરફાર સાથે એટલેા નિકટ સંબંધ ધરાવે છે કે એકજ ક્ષેત્રમાં પણ ઋતુની અનિયમીતતાને અંગે સ્થુળ ફેરફાર થઈ જાય છે; જેથી રૂઢિની પારખ એટલી સુક્ષ્મ અને ગહન રહે છે કે વર્ષોના ચાલુ અનુભવ પછી પણ તેમાં પારંગત થવું અશક્ય નહિ તેા અતિદુષ્કર તેા છેજ.

આવા ગહન વિષયની સરળતા કરવા ગુજરાતીમાં બહુ અલ્પ પ્રયાસ થયો હોય એમ લાગે છે. પુછપરછ કરતાં મરહુમ શેઠ માણેકજી મેરવાનજી નાનપુરીઆ કે જેઓ કોટન એક્સ્પેન્જના એક વખતે સેક્રેટરી હતા તેઓએ ઘણા વર્ષો અગાઉ ગામગુણ દર્શાવનાર એક લઘુ ગદ્યાવલી પ્રકટ કરી હતી; પરંતુ આજે તેની એક પણ નકલ હસ્તગત થતી નથી તેમ તે પુનઃ મુદ્રિત કરવાનો હક્ક પણ કોઈને આપી ગયા હોય એમ લાગતું નથી એટલે એટલી સરળતાનો પણ અભાવ થયો છે. આથી નવિન બંધાથીને ચોક્કસ રૂઢિ ક્યા ગામનું, તે ગામ કઈ વર્ગણીનો અને તેના ગુણોનું સામાન્ય જ્ઞાન સ્વભેવ પ્રાપ્ત કરવું અશક્ય થાય છે. પરિણામે તેની માહિતી માટે અનુભવી વર્ગ પર સર્વ રીતે

પરાવલંબીત રહી તેને કંટાળા રૂપ થાય છે. રૂઢિની પારખમાં (પરિક્ષામાં) પ્રવિણ થવા માટે તો ચાલુ અનુલવ અને જાત-જાતનું રૂઢિ હાથ તળેથી પસાર થતું હોય એવું વ્યહવાર જ્ઞાન આવશ્યક છે; પરંતુ ધંધાના આરંભમાં જો નવિન ધંધાથીને રૂઢિના ઉત્પત્તિ સ્થળો અને તેના ગુણોનું સામાન્ય જ્ઞાન વાંચન દ્વારા પ્રાપ્ત થયું હોય તો વ્યહવાર જ્ઞાનનો માર્ગ બહુ સરળ થઈ શકે. આવી કોઈ માર્ગદર્શિકાની આવશ્યકતા નવિન ધંધાથીને જણાય છે. હું જ્યારે આ ધંધામાં જોડાયો ત્યારે મને પણ કોઈ ભોમીઆની (સાથીની) જરૂર જણાઈ અને સ્વસુગ-મતાર્થે રૂઢિની ગુણગામદર્શક પદ્યાવલી બનાવી. પદ્યાવલી એટલા ખાતર બનાવી કે ગામનામાવલી મોટી હોઈ તરત સ્મરણમાં ન રહે એટલે પદ્યબંધ કરી એ મુશ્કેલી ટાળવા યત્ન કર્યો. આમ સ્વઉપયોગાર્થે તૈયાર કરેલ વસ્તુ પરાર્થે પણ એટલીજ ઉપયોગી થશે એવી મિત્ર વર્ગની ઉત્કંઠા આ ‘રૂઢિના સાથી’ એ અભિધાન હેઠળ કંઈક વિશાળ સ્વરૂપે વાંચકવૃંદ પાસે રજુ કરવા કારણજીત છે.

પુસ્તકમાં કાવ્યમાં આવતા નામો આવશ્યક અને ચાલુ વપરાસનાજ લીધા છે અને પ્રત્યેક કાવ્યની પાછળ જે નામાવલી છે તે કાવ્યમાં આવતા નામો ગુણના અનુક્રમે જોડવવા યત્ન કર્યો છે એટલે પ્રત્યેક પ્રાંતમાં કયા ગામનું રૂઢિ કયા ગામથી ચલતું કે ઉતરતું છે તે સમજવું સરળ થઈ પડે. આ નિયમ સર્વદા ટકતો નથી. ઋતુની અસર થતા, અનુક્રમમાં નાનો મોટો ફેરફાર થઈ જાય છે, એટલે આ અનુક્રમ સામાન્ય છે; છતાં અનુક્રમનો ફેરફાર ઋતુના ફેરફાર ઉપર મોટો આધાર રાખે છે.

પુસ્તકના અંત ભાગે જે પ્રાંતવાર નામાવલી આપી છે તેમાં મોટે ભાગે નાના મોટા સર્વે ગામોનો સમાવેશ કર્યો છે અને તેની સાથે જેટલા પ્રાપ્ત થઈ શક્યા તેટલા ગામોના

સ્ટેશન માર્કાં પણ જોડ્યા છે. આવી નામાવલી પ્રાંતવાર છૂટી પાડતા બહુ સંભાળ લીધી છે છતાં પણ રૂઢિનું વિશાળ ક્ષેત્ર અને સાધનની અછત જોતા ક્યાંય દ્રષ્ટિદોષ રહી ગયો હોય તો વાંચકવૃંદ તે ક્ષાંતવ્ય ગણશે.

રૂઢિની આયાત, નિકાશ અને મીલ ખપતના છેલ્લા છવીસ વર્ષના આંકડાઓ તથા કાપડ અને સુતર પેદાશ, વિગેરેના (પ્રાંત થઇ શક્યા છે તેટલા) દશ વર્ષ લગીના આંકડાઓ લીધા છે જેથી હિન્દુસ્તાનમાં રૂઢિનો ધંધો કઇ સ્થિતિમાં છે તેની તુલના કરવાનું વાંચક વૃંદને સરળ થઇ પડે.

આ પુસ્તકમાં 'રૂઢિ' તથા 'રૂત' એ રૂ (cotton) માટે વાપર્યાં છે કારણકે તે શબ્દો રૂ બજારમાં ચાલુ વપરાસના છે.

હિન્દુસ્તાનની બહારના બીજા દેશોના રૂઢિ સંબંધી પણ કેટલીક માહિતીઓનો પ્રાથમિક જ્ઞાન ખાતર સમાવેશ કર્યો છે.

રૂઢિના ધંધામાં પ્રવેશ કરનાર નવિન ધંધાથીને જો આ લઘુ પુસ્તક અદ્વંદ્ય પણ માર્ગદર્શક થાય તો મારો શ્રમ તો ઠીક પણ મિત્ર વર્ગની ઉત્કંઠા ફલિત થઇ ગણાશે.

આ પુસ્તક પ્રકટ કરવામાં મારા મુરબ્બી શેઠ કરસનદાસ ભગવાનદાસ પટેલની અમૂલ્ય સલાહ અને સાહાયતાની સાભાર નોંધ લેતા મને અત્યંત આનંદ થાય છે.

પ્રસ્તાવના પૂર્ણ કરતાં મારા સ્નેહિ ભાઇ દલસુખલાલ દ્વારકાદાસની સાહાયતાની સાભાર નોંધ લેવી જરૂરની છે. આ પુસ્તક પૂર્ણ કરવામાં જે જે પુસ્તકોની સાહાય લેવી પડી છે તેના કર્તાઓનો અત્રે એક સામટો અંતઃકરણ પૂર્વક આભાર માનું છું.

જુનું મોદીખાતુ, કેટ.

સંવત ૧૯૭૭.

આવશ્ય કૃષ્ણ પક્ષ એકાદશી

લી.

હરગોવિનદાસ : હરિદાસ દોસ્તી.

અનુક્રમણિકા.

વિષય.

પૃષ્ઠ.

૧.	કપાસની મહત્તા	૧
૨.	હિન્દી રૂઢિના ગુણ દોષ	૩
૩.	રૂઢિનું વાવેતર... ..	૭
૪.	આનદેશ... ..	૮, ૯, ૩૪, ૩૫
૫.	સેન્દ્રલ ઇન્ડીઆ	૧૦, ૧૧, ૩૬
૬.	મુગલાઈ	૧૨, ૧૩, ૩૭, ૩૮
૭.	ખીરાંર	૧૪, ૧૫, ૩૯, ૪૦
૮.	સેન્દ્રલ પ્રોવીન્સીસ	૧૬, ૧૭, ૪૧
૯.	ઘાલેરા	૧૮, ૧૯, ૪૨
૧૦.	મઠીયા	૨૦, ૨૧, ૪૩, ૪૪
૧૧.	જરૂર... ..	૨૨, ૨૩, ૪૫, ૪૬
૧૨.	વેસ્ટન (ખીરાં, કુમહા, વીગેરે)	૨૪, ૨૫, ૪૭/૪૧
૧૩.	બંગાળ	૨૬, ૨૭, ૫૨, ૫૩
૧૪.	રજપુતાના	૨૮, ૨૯, ૫૪
૧૫.	સીંધ-પંજાબ	૩૦, ૩૧, ૫૫/૫૭
૧૬.	કોકોનાડા	૩૨

વિષય.

પૃષ્ઠ.

૧૭.	ઇરાન, કોમીલા	૩૩
૧૮.	અમેરીકન રૂઠિનું વાવેતર	૪૮
૧૯.	અમેરીકન સ્ટાનડર્ડસ	૫૯
૨૦.	હોલ્લા અમેરીકન બુરો રીપોર્ટ, વીઝેર ...	૬૦, ૬૧.
૨૧.	ઇજીપ્શીયન રૂઠિ	૬૨
૨૨.	હિન્દુસ્તાનની મીલોની રૂઠિ ખપત અને સુતર, કાપડ પેદાશના આંકડા.	૬૩
૨૩.	મીલોની વિગતવાર રૂઠિ ખપત. ...	૬૪
૨૪.	અમેરીકન, ઇજીપ્શીયન અને હિન્દી રૂઠિના પાકના દશ વર્ષના સરખામણીના આંકડા...	૬૫
૨૫.	હોલ્લા છવીસ વર્ષમાં મુ'બઇમાં રૂઠિ આયાતના આંકડા	
૨૬.	હોલ્લા છવીસ વર્ષમાં યુરોપ ચીન જાપાન વીઝેરના રૂઠિ નીકાશના આંકડા	
૨૭.	હોલ્લા પચીસ વર્ષમાં યુરોપના જુદા જુદા દેશમાં રૂઠિ નીકાશના આંકડા	



કપાસની મહત્તા.

સાધુચરિત શુભ સરિસ કપાસૂ
નિરસ વિશદ ગુણમય ફલ જાસૂ ।
જો સહિ દુઃખ પર છિદ્ર દુરાવા
વંદનીય જેહિ જગયશ પાવા ॥

તુલસી રામાયણ.

ઉપરની રામાયણની ચોપાઇમાં ગોસ્વામી તુલસીદાસજીએ સાધુ-ચરિતને કપાસની ઉપમા આપી છે. તેના ફળને લલચાવે તેવા અથવા તો નહિ ગમે તેવા રસથી મુક્ત, સ્વચ્છ અને ગુણવાળુ કહેતાં તેમાંથી તાંતુરૂપી સાર નીકળે છે તેવું વર્ણવેલું છે. આ પવિત્ર ઉપમાને જાણે એવી ચીજ કપાસ છે. જ્યારે કાંઈ વસ્તુને આપણે બહુ વખાણીએ ત્યારે કહીએ છીએ કે તેમાં સોતું ને સુવાસ બન્ને બળેલ છે. સારાંશ કે તેમાં ઉપ-યોગિતા અને સુંદરતાનો સરખો મેળાપ થયેલો છે. આવો મેળાપ કપાસમાં છે તેવો અને તેટલો કાંઈ વનસ્પતિમાં નહિ હોય. તેની સુંદરતામાં મણા નથી. કાંઈ જાતમાં ઘેરાપીળા, કાંઈમાં આછાપીળા, કાંઈમાં રેશમીલાલ, કાંઈમાં આછાલાલ, એમ રંગરંગના ફૂલોથી કપાસનો છોડ એક સરસ ફુલઝાડ તરીકે શોભે છે. તે જ્યારે ફાલે છે ત્યારે પણ સફેદ ફૂલથી છવાયેલ છોડ જેવો સુંદર લાગે છે. તેના ફાલમાંથી નીકળતા રેસા આપણા શરીરની એળ દાંડે છે એટલુંજ નહિ પણ ટાઢ તડકાથી તેનું રક્ષણ કરે છે. અને તેનું ખી તો શરીરને પોષવાનો એક ઉત્તમ પદાર્થ પૂરો પાડે છે. કપાસના ખોરાક વિના ગાયો વી ક્યાંથી આપી શકે !

કપાસના આશુભોની સૌથી પ્રથમ કદર કરનાર હિન્દુસ્તાન છે. તેની બધી જાતની જમીનમાં કપાસ ઉગે છે. છતાં પાકના જથ્થામાં દુનિયામાં તે આજે બીજે નંબરે છે. પહેલે નંબરે અમેરિકા છે. પાકની ઉત્તમતામાં પહેલે નંબરે ઇંગ્લેન્ડ છે. ત્યાંના નાઇલ નદીના કાંપવાળા પ્રદેશમાં કપાસનું વાવેતર થતું હોવાથી તેનું ૩ બહુ લાંબાં રેસાનું અને સુંવાળું પેદા થાય છે. ૨ની ઉત્તમતામાં બીજે નંબરે અમેરિકા છે. ત્યાં કપાસનું વાવેતર બહુ કાળજીપૂર્વક કરવામાં આવતું હોવાથી સુધારો થવા પામ્યો છે. હિન્દુસ્તાનમાં નર્મદા નદીનો પ્રદેશ કપાસના વાવેતર માટે બહુ અનુકુળ છે. અને તેથી ત્યાંના કપાસ રેસાની લંબાઇ માટે તથા સુંવાળપ માટે પંકાયેલો છે. કપાસની જાતમાં હિન્દુસ્તાન આજે ત્રીજે નંબરે છે; એટલું જ નહિ પણ એકર દીઠ સરેરાશ પેદાવારીમાં પણ હિન્દુસ્તાન સાવ ઓછું ઉતરે છે. પ્રત્યેક એકરે ૨નો ઉતાર હિન્દુસ્તાનમાં ૬૫ રતલ, અમેરિકામાં ૨૦૦ રતલ, અને ઇંગ્લેન્ડમાં ૪૫૦ રતલ છે એમ છેલ્લો આલોગિક કમિશનનો રિપોર્ટ જણાવે છે. આ બતાવે છે કે હિન્દુસ્તાનમાં કપાસની ખેડ કેટલી પડતી દશામાં છે. એક સમય એવો હતો કે હિન્દુસ્તાનમાં ૨૫૦ કે તેથી પણ બારીક આંકનાં સૂતર કંતાતાં હતાં. તે બારીક સૂતરની મલમલ દૂર દૂર દેશ જતી હતી. ઇંગ્લાંડમાં તેને ‘પ્રભાતની ઝાકળ’ (Morning dew) કરોળીઆની જાળ (spider’s web) એવાં કાબ્યમય નામો અપાતાં.

x

x

x

(નવજીવનનો ઉતારો.)

હિન્દી રૂઢિના ગુણુદોષ.

બંગાલ—જેને ‘બંગાલ’નું રૂઢિ કહેવામાં આવે છે તે રજપુતાના અને બંગાલથી તે ઠેક પંખળ અને ઉત્તર હિન્દુસ્તાનના લગભગ બધા પ્રદેશમાં ઉગે છે, અને જે પ્રદેશમાં આ રૂઢિ ઉગે છે તે પ્રદેશના નામથી તે ઓળખાય છે; બંગાલ, રજપુતાના, સિન્ધ પંખળ વિગેરે. આ રૂઢિ હિન્દુસ્તાનમાં ઉગતા બધા રૂઢિના તાર કરતા ટુંકા તારવાળુ હોય છે. બંગાલમાં સારા તારવાળો માલ ૩” થી ૫” ઇંચ તારમાં હોય છે, અને સામાન્ય બંગાળ ૪” થી ૬” ઇંચ તારમાં હોય છે. આ માલ રફ અને પીળી છાંટવાળો હોય છે પણ રંગમાં ધણુ ખરૂં સારો હોય છે. આ રૂઢિના જીનીંગ ટેકા ૩૨ થી ૩૮ ની વચ્ચેમાં આવે છે.

ઉમરા—મધ્યપ્રાંત, મધ્યહિન્દ, બીરાર, ખાનદેશ, નાસીક, અને નિઝામ સરકારના રાજ્યમાં ઉગતા રૂઢિને સામાન્ય રીતે ‘ઉમરા’ના નામથી ઓળખવામાં આવે છે. આ નામ ઉગ્ગનિઝામ સરકારના રાજ્યમાં પાકતા ગાવરાણી જેવા ઉત્તમ રૂઢિથી માંડી ખાનદેશના હલકામાં હલકા રૂઢિનો સમાવેશ થાય છે. આમાં વિશાળ પ્રમાણમાં ઉગતી ચાર જાત મુખ્ય છે:—

૧ ગાવરાણી	{	નિઝામ સરકારના રાજ્યના ઉત્તર
અથવા		વિલાગમાં અને મધ્યપ્રાંતના
બની-		હિંગાણુઘાટ જિલ્લામાં આ રૂઢિ
		ઉગાડવામાં આવે છે. આ રૂઢિનો.

તાર એક ધંચ જેટલો લાંબો હોય
છે. અને છનીંગ ટકા ૨૫
આવે છે.

૨ બીરાર—બીરાર અને મધ્યપ્રાંત અને મધ્ય
હિન્દના પાશ્ચાત્ય ભાગમાં ઉગે
છે. તેનો તાર $\frac{૫}{૮}$ " થી $\frac{૭}{૮}$ " ધંચ
લાંબો હોય છે. ખાનદેશના ૩૬
કરતાં તારમાં તેમ સફાઇમાં વધારે
સારો રહે છે. તેના છનીંગ ટકા
૩૫ ની આસપાસ છે.

૩ ખાનદેશ—ઉમરામાં સૌથી ઉતરતી પંક્તીનું
આ ૩૬ છે અને તે સમસ્ત
ખાનદેશ, અહમદનગર,
શાલાપુર અને તેની આસપાસના
ક્ષેત્રોમાં ઉગે છે. તેનો તાર બીરાર
કરતા $\frac{૧}{૮}$ " ઓછો રહે છે એટલે
 $\frac{૩}{૮}$ " થી $\frac{૫}{૮}$ " હોય છે અને તેના
છનીંગ ટકા ૩૩ ની આસપાસ છે.

૪ માલવા—મધ્યહિન્દની માલવા ભુમીમાં બહુજ
સંકુચીત ક્ષેત્રમાં આ ૩૬ ઉગે છે
જેનો તાર $\frac{૭}{૮}$ " થી $\frac{૯}{૮}$ " લાંબો હોય છે
તેના છનીંગ ટકા ૨૫ આવે છે.

ભરૂચ—દક્ષિણ ગુજરાત અને ઉત્તરે ઠેક વડોદરા સુધી
આ ૩૬ પાકે છે. આ ૩૬માં સૌથી ઉત્તમ ૩૬ નવસારી
રામા થાય છે જેનો તાર $\frac{૭}{૮}$ " થી $\frac{૧}{૮}$ " જેટલો લાંબો
હોય છે પણ આપણે અહીંથી આગળ જઈએ તો
ઉતરતી પંક્તીનો માલ નજરે પડે છે. તેમ હાલ થોડા
વર્ષ થયા છનીંગ ટકા ઉંચા લાંબવા સાર હલકો,

૨૬ અને દુકા તારવાળો માલ જેને (ધોધારી) કહે છે તેવું મિશ્રણ કરવામાં આવે છે જેથી ભરૂચ પોતાની ઉત્તમતા દિનપરદિન નષ્ટ કરતું જાય છે તે અતિ શોચની વાત છે. સારા ભરૂચના જીનીંગ ટકા ૩૦ થી ૩૨ છે. પણ કેટલાક ધોધારી મિશ્રણમાં ૩૫ થી ૩૭ સુધી પોડોચે છે.

ધોલેરા—ઉત્તર ગુજરાત અને કાઠીયાવાડમાં આ રૂઠ પાકે છે. આ રૂઠ હવે મિશ્ર થયેલું મળે છે કારણ કે ઉત્તર ગુજરાતમાં હલકી જાતનો ધોધારી અને કાઠીયાવાડમાં ખાનદેશ જેવો હલકો માલ જેને મઠીઓ કહે છે તેવા રૂઠના ફેલાવાથી છેલ્લા વીસ વર્ષ થયા ધોલેરાની ઉત્તમતા હણાતી જાય છે. ધોલેરામાં વાગડ અને લાલીઓ એ નામથી ઝાળખાતી જાતનો તાર ૫” થી ૬” ઇંચ લાંબો હોય છે અને જીનીંગ ટકા ૩૩ આપે છે. પરંતુ જે બાકી મિશ્ર જાત છે તેનો તાર દુકા હોય છે એટલે ખાનદેશ અને ઉપરોક્ત લખાઈની વચ્ચેમાં આવે છે પણ તેના જીનીંગ ટકા ૩૫ અથવા વધારે આવે છે.

કુમઠા—બોમ્બે પ્રેસીડેન્સીની દક્ષીણમાં અને માધસે-રના ઉત્તર વિભાગમાં આ રૂઠ પાકે છે. તાર સુરત રૂઠ જેટલો એટલે ૬” લાંબો હોય છે અને જીનીંગ ટકા માત્ર ૨૬ થી ૨૭ જેટલા આપે છે. બજારમાં આ માલ બહુ પતીવાળો આવે છે.

વેસ્ટર્ન નોર્થન } આ રૂઠ મોટે ભાગે કુમઠાના રૂઠના જેવું જ છે અને તે મદ્રાસ પ્રેસીડેન્સીના ઉત્તર ભાગમાં કુમઠાના ક્ષેત્રાની પૂર્વે અને નિઝામ રાજ્યના દક્ષિણ ભાગમાં ઉમે છે. તેનો તાર ૬” થી ૬” ઇંચ છે અને જીનીંગ ટકા માત્ર ૨૫ થી ૨૭ આવે છે.

સાજન) આ ૩૬ અપલેન્ડ અમેરીકન અને ન્યુ
ધારવાર) ઓરલીઅન્સના ૩૬૫ મિશ્રણ છે જે ૧૮૪૦/૫૦
 માં અમેરીકન ૩૬ ડિગ્રાડવાના અખતરાના પરિણામ
 ૩૫ છે. આ ૩૬ અઠી લાખ એકર જમીન પર
 હાલમાં ડિગ્રાડવામાં આવે છે. આનો તાર કુમઠા
 કરતાં જરા ઉતરતો હોય છે પરંતુ જીનીંગ
 ટકા ૩૦ આપે છે.

પંજળ) આ ૩૬ ૧૮૫૦માં હિન્દુસ્તાનમાં લાવેલ અપલેન્ડ
અમેરીકન) અમેરીકન બીનું વાવેતર છે. સાત લાખ એકર
 જમીન ઉપર પંજળમાં તે ડિગ્રાડવામાં આવે છે જેનો
 રંગ અપલેન્ડ અમેરીકનના જેવો અને લીલી
 છાંટાવાળો હોય છે. આ ૩૬ જો સારી રીતે
 ખેડવામાં આવ્યું હોય તો ૨૬ કાઉટસ સુધી વણાય
 છે નહિ તો માત્ર ૧૬ કાઉટસજ ખેંચાય છે.
 આનો તાર ૦.૯ ઇંચ જેટલો હોય છે. પંજળનું
 ખેતીવાડીખાતું આમાં ન્યુ ઓરલીઅન્સનું
 મિશ્રણ કરી ૧.૨ ઇંચના તારવાળો માલ ડિગ્રાડ-
 વાની આશા રાખે છે અને અત્યાર સુધીના
 અખતરાઓ આશાવંત નિવડ્યા છે.

કાફંગની—આ ૩૬ દીનેવેલી અને મદુરાની દક્ષીણે ઉગે
 છે. તેનો તાર મજબુત અને ૩" થી ૪" ઇંચ
 લાંબો અને તેનો રંગ સફેદ દુધ જેવો હોય છે.
 જીનીંગ ટકા ૨૭ થી ૩૩ આવે છે.

કેમ્બોડીઆ—મદ્રાસના દક્ષીણ વિભાગમાં ઉગતું અપલેન્ડ
 અમેરીકનની જાતનું આ ૩૬ છે. તાર ૩ થી ૪
 ઇંચની વચ્ચેમાં રહે છે. જીનીંગ ટકા ૩૩ ની
 આસપાસ આવે છે.

રૂઠિનું પાવેતર.

પાવેતર સમય.

રૂઠિ યુનવાનો સમય

ધોલેરા*	—	જુલાઈ ૧ લી થી ઓગસ્ટ ૫ મી	જાન્યુઆરીથી એપ્રિલ.
ભરૂચ	—	જુન ૨૦ મીથી જુલાઈ ૨૦ મી	” ” ” ”
ઉમર	—	જુન ૧૫ મી થી જુલાઈ ૧૫ મી	ઓક્ટોબરથી જાન્યુ.
ખારસી	{	વહેલો જુન ૧૦મીથી જુલાઈ ૩૧મા	નવેમ્બરથી માર્ચ.
નગર		મોડો ઓગસ્ટ ૧૫મી થી સપ્ટે- મ્બર ૧૫ મી.	માર્ચ-એપ્રિલ.
કુમહા	—	” ” ” ” ”	માર્ચ થી મે.
સોણન-ધારવાર	—	” ” ” ” ”	ફેબ્રુઆરીથી એપ્રિલ.
વેસ્ટન	—	” ” ” ” ”	” ” ” ”
સીંધ	—	મે થી ઓગસ્ટ.	ઓક્ટોબરથી ડીસેમ્બર
ખેંગાળ	—	એપ્રિલથી જુલાઈ.	સપ્ટેમ્બરથી જાન્યુઆરી
પંજાબ અમેરીકન	—	માર્ચથી મે.	ઓક્ટોબરથી જાન્યુ.
કાશંગની	—	ઓક્ટોબર.	ફેબ્રુઆરીથી જુલાઈ.
કેમ્બોડીયા	—	” ” ” ” ”	” ” ” ”

* મહીઓ જે ધોલેરાના ક્ષેત્રમાં કાઠીઆવાડમાં ઉમે છે તેનો યુનવાનો સમય તો બહુજ વહેલો એટલે ઓક્ટોબરથી ડીસેમ્બર છે.

ખાનદેશ

(લાવણી)

ખાનદેશના મધ્યમ તારના, સમજી લઇએ ગુણ સારા,
દશ બાર નંબરનું સુતર બને, તે દશ પંદરના ઘટવાલા;
ભુસાવલ, યાવલ, ધરણગામ, ત્યાં ફેજપુર, રાવેર, બમનેરા,
પાચેરા, સીંધોણી, જલગામ, ચોપડા, સાવધા, પારોલા...૧

માયજી, એરડોલ, શીરપોર, બોધવઠ, નાડગામ, સીંધજેડા,
અમલનેર, મલકાપુર, ધુલીઆ, ચાલીસગામને ધુસજેડા;
માલેગામ, કજગામ, નંદુરબાર, સાયદા ને છે નલદાણા,
નાંદગામ ને ઢોંઢાંઘચા, શાકલી ને વળી રાનાલા...૨

ખાનદેશ.

૧	ચાવલ	૧૭	પાચોરા
૨	ફેજપુર	૧૮	અમલનેર
૩	રાવેર	૧૯	સી'ધખેડા
૪	સાવધા	૨૦	શીરપોર
૫	ભુસાવલ	૨૧	ચાલીસગામ
૬	મલકાપુર	૨૨	કજગામ
૭	જામનેરા	૨૩	ધુલીઆ
૮	ખોધવડ	૨૪	પારોલા
૯	ધુસખેડા	૨૫	સાયદા
૧૦	સી'ધોણી	૨૬	માલેગામ
૧૧	નાડગામ	૨૭	નંદુરબાર
૧૨	જલગામ	૨૮	નલદાણા
૧૩	ધરણગામ	૨૯	નાંદગામ
૧૪	ચોપડા	૩૦	ઢોંઢાંધયા
૧૫	એર'ડોલ	૩૧	રાનાલા
૧૬	માયજી	૩૨	સાકલી

સેન્ટ્રલ ઇન્ડીઆ (મધ્ય હિન્દ.)



(લાવણી)

મધ્ય હિન્દનો તાર રેશમી, પતી તો ત્યાં અપરંપાર,
સુતર અને જે સોલ નંબરનું, તેમાં તેનો છુટ ઉઠાવ.
ખંડવા, હલદા, ઇંદોર-ઉજ્જન, એમ તેના છે ત્રણ વિભાગ,
ચતુર હોય તે સમજી લેશે, ગમાર ગોથા ખાય અથાગ...૧
ખંડવા, સેતાબાદ, ખડવાઇ, નીમાર ખેડી, નીમચ, ખરાન,^૧
ખડકીયા, ખડગુન, નીખારા, હલદાનો શુણીએ હેવાલઃ
હલદા, લોપાલ, પીપરીઆને, ઇંદોર ઉજ્જન ને મનસુર,
સફરા, બવરા, મંદુસર, રતલામ, તરાણા, બીર, જનપુર...૨

૧ ખરાનપુર.

સેન્ટ્રલ ઈન્ડિયા (મધ્ય હિન્દ.)

	ખંડવા સેનાબાદ		હલદા ભોપાલ		ઇંદોર ઉજ્જન
૧	અરાનપુર	૧	હલદા	૧	ઉજ્જન
૨	બીર	૨	ભોપાલ	૨	તરાણા
૩	સેનાબાદ	૩	પીપરીઆ	૩	સફરા
૪	ખડવાઇ			૪	ઇંદોર
૫	ખંડવા			૫	મનસુર
૬	ખડકીયા			૬	મંદુસર
૭	ખડગુન			૭	રતલામ
૮	નીમારખેડી			૮	ખવરા
૯	નીમચ				
૧૦	નીંબારા				

મુગલાઈ.

(લાવણી)

* મુગલાઈની વાત કહું, તે મન રાખીને ધરજો ધ્યાન,
 ગાવરાણીને પરખણીના, લેદતણું જન શુભજો જ્યાન;
 પ્રથમ મજબુત પતીવાલો, તાર કપાસીયો થોડો જણ,
 દ્વીતીય સીલકી પતીવાલો, દીર્ઘ તાર એ લેક પીછાન...૧
 અહમદનગરને સેલુ, લાસુર, જાલના, નગર, ઐરંગાબાદ
 સાદોના, બેલાપુર પાસે, ગાવરાણી વાણી સમાપ્ત.
 કરકલી, ઉમરી ને લેંસા, મુખેડ, મુખેડને ધરમાબાદ,
 મુતર નંખર થોવીસમાં, એ વાપરવામાં છે આબાદ...૨
 કુરુવાડી, મનમથરોડે, પંઢરપુર સૈરમ સમજાય,
 ગંગાખેડ, નીઝામાબાદ, લાસુર, પુર્ણા, બારસી જાય;
 બીરમથનગરને, પરખણીમાં, જામખેડ, નાંદેડની સાહાય્ય,
 વરંગલ સા તાણા કાળે મીલવાળાઓ ના મુંઝાય...૩

* વટ ૧૪ થી ૧૮ ટકાની. ૧ રેશમી અને ઓછી
 વટવાળો માલ છે.

મુગલાઈ.

	પરબણી		પરબણી		ગાવરાણી
૧	ધરમાબાદ	૧૬	સેરમ	૧	લાસુર
૨	ભેંસા	૧૭	જામખેડ	૨	ખેલાપુર
૩	કરકલી	૧૮	પંઢરપુર	૩	સાટોના
૪	હિમરી	૧૯	વરંગલ	૪	સેલુ
૫	મુખેડ	૨૦	ખીસ્મથનગર	૫	જાલના
૬	મુતખેડ			૬	ઝૈરંગાબાદ
૭	નીઝામાબાદ			૭	અહમદનગર
૮	લાતુર			૮	નગર
૯	નાંદેડ				
૧૦	પુર્ણા				
૧૧	મનમથરોડ				
૧૨	ગંગાખેડ				
૧૩	કુરુવાડી				
૧૪	ખારસી				
૧૫	પરબણી				

ખીરાર.



(લાવણી.)

સફેદ માલમાં ખીરાર* આવે, મધ્યમ એના ૧ તાર ગણાય,
નાંદુરા, જલગામ-જામોદ, આકોલા, આકોટ, લણાય;
ખામગામ, શેગામ, ખાલાપુર, ખાસીમ, બદનેરા બોલાય,
દરિયાપુરે, ચીકલા બોલે, ઇલીચપુરે, તે સંલળાય...૧
મુર્તિજપુર, કારંજને, હેવરખેડ, પુસદ ગણાય,
ઉમરાવતી, ચાંદુર, બોરગામમાં, તીલારા, અંજન^૨ લેખાય.
બાબુલગામે પારસ જોવા, દીગરસમાં ઉત્સાહ જણાય,
કાપુરથલીને લલી બનુસા, હીંગોલી^૩, મોરચ્છી, જોવાય...૨

* ઘટ ૯ થી ૧૨ ટકાની છે. ૧ તાર ખાનદેશ જોવા.
૨ અંજનગામ. ૩ હીંગોલી ખીરારમાં છે, પણ તેના માલની Style
મુગલાઈને મળતી આવે છે.

બીરાર.

૧	ધર્માચપુર	૧૬	આકોલા
૨	ચાંદુર	૧૭	બાસીમ
૩	હેવરખેડ	૧૮	બાલાપુર
૪	મોરચ્છી	૧૯	બોરગામ
૫	આકોટ	૨૦	બામગામ
૬	અંજનગામ	૨૧	ચીકલી
૭	દરિયાપુર	૨૨	હીંગોલી
૮	મુર્તિનપુર	૨૩	શેગામ
૯	કારંજી	૨૪	જલગામ-જામોદ
૧૦	ઉમરાવતી	૨૫	નાંદુરા
૧૧	પારસ	૨૬	બદનેરા
૧૨	બાબુલગામ	૨૭	તીલારા
૧૩	દીગરસ	૨૮	પુશદ
૧૪	કાપુરચલી		
૧૫	બનુસા		

સેન્ટ્રલ પ્રોવીન્સીસ (મધ્યપ્રાંત)

—♦—
(લાવણી.)

મધ્ય પ્રાંતનું રૂઢિ દેખીને, લલના રૂપ પણ લાજે છે,
મધ્યમ તારને ધવલ રંગી, વીણુ *ઘટ જાપાન જાવે છે;
હીંગણુઘાટ, વરધા, વરોરા, ચાંદા, કાંટોલ, આવે છે.
સાવનેર ને સીંધી, નાગપુર, કામઠી, આરવી, આવે છે...૧
ધારવામોતીબાગ મહિં પણ, ઘાટજીન બનાવે છે,
એવતમેલ તપોના કીર્તિ, ધામજીગામ બતાવે છે;
પુલગામનું પૂરનૂર પણ, વન્ની હાથ વસાવે છે,
પાંડરકોરા પાસ દેખીને, જાપાન શોર નમાવે છે...૨

* ઘટ બહુજ ઓછી ૬ થી ૮ ટકાની.

સેન્ટ્રલ પ્રોવીન્સીસ (મધ્યપ્રાંત.)

	સી. પી. નાં ૧		સી. પી. નાં ૨
૧	હીંગણુધાટ	૧	ધાટણુજન
૨	વન્ની	૨	આરવી
૩	વરેરા	૩	પુલગામ
૪	ચાંદા	૪	ટપોના
૫	વરધા	૫	ધારવામોતીઆગ
૬	નાગપુર	૬	એવતમેલ
૭	પાંડરકેરા	૭	ધામણુગામ
૮	કાંટોલ		
૯	સાવનેર		
૧૦	સીંધી		
૧૧	કામહી		

ધોલેરા.



(લાવણી.)

ધોલેરા તો પતીવાલો, સીલકી લાંબો તાર ગણાય,
ચોવીશ નંબરના સુતરના, વાણામાં રૂત એ વપરાય;
ઘટ આસરે સૌલ વીસની, લખતર, શીંબડી, કડી, બુંદાય,
કલોલ, મોરળી, કચ્છ, મુંદ્રાની, માંડવીથી અંબર જવાય...૧

વાંકાનેર, વઢવાણ, ધોલેરા, મેશાણા, માંડલ, મશહુર,
રાણપુર, ધંધુકા, મુઠરી, ધાંગધાના, ભુજ, ચકચુર;
રામપુરા, જખાઉ, બકેડા, કુંડે, વીરમ, x ભાંગી હુર,
આંબલી રેશમ જેવી બણી, પાટડી તો પતી ભરપુર....૨

ઘોલેરા.

ગુજરાત				કચ્છ સુન્દા	
૧	રામપુરા	૧૬	વાંકાનેર	૧	સુન્દા
૨	બ'કોડા	૧૭	પાટડી	૨	અંબર
૩	સુંડ	૧૮	કલોલ	૩	જાખાળી
૪	વીરમગામ	૧૯	મેશાણા	૪	માંડવી
૫	માંડલ			૫	સુજ
૬	વઢવાણ			૬	સુઠરી
૭	કડી				
૮	પ્રાંગણા				
૯	આંબલી				
૧૦	ભારખી				
૧૧	ઘોલેરા				
૧૨	રાણપુર				
૧૩	ધંધુકા				
૧૪	લાંબડી				
૧૫	લખતર				

મઠીયા.

(લાવણી.)

મઠીયાની તું સુણ બલીહારી, કાઠીયાવાડી રત ગણાય,
તાર અને પત્નીમાં એતો, ખાનદેશની શોક ગણાય;
કુંકાવાવ, અમરેલી, ઘોળા,^x જુનાગઢ ને વેરાવલ,
લાવનગર ને મહુવા, ચુડા, બોટાદ, પાનેલી, ગોંડલ...૧

વડાલ, શાહપુર, ઉપલેટાને, બીલખાની બલીહારી છે,
રાજકોટ ને કોડીનાર, એકનાર નહીં એ નારી છે,
લાયાવદર ને પોરબંદરના, કાલાજીન સહીયારી છે,
ગાંધીજીની જન્મભૂમીને, વંદન રોજ અમારી છે...૨

કાલાજીન.

સર્વ રથજો જ્યાં મઠીયા પાકે, કાલાજીન પણ ઉગે છે,
પોરબંદર છે એકજ એવું, મુખ્ય નામ ધરાવે છે;
કાલાજીનમાં પત્ની ઝીણી, મીલોને ના ફાવે છે,
તાર લાંબોને રેશમ જેવો, રાણે કાણે લાગે છે.

^x ઘોળાજી.

મઠીયા.

૧	ભાયાવદર	૧૬	ખીલખા
૨	વેરાવલ	૧૭	કાડીનાર
૩	ભાવનગર	૧૮	ચુડા
૪	રાજકોટ	૧૯	ચોરખંદર
૫	વડાલ		
૬	શાહપુર		
૭	મહુવા		
૮	ખોટાદ		
૯	પાનેલી		
૧૦	ઘાળાજી		
૧૧	જુનાગઢ		
૧૨	અમરેલી		
૧૩	ગોંડલ		
૧૪	કુંકાવાવ		
૧૫	ઉપલેટા		

ભરૂચ.

(લાવણી.)

સુરત નવસારી ભરૂચના, સૌ રત તણી જે બલીહારી,
તાર રેશમી માતીઆ રંગી, વાણામાં વપરાશ બણી;
પ્રથમ દ્વયના તાર લાંબાને, ત્રીજાના *કા બણી,
ચોવીસ ત્રીશનું સુતર બને, સોલ વીશ ભરૂચી જમ બણી... ૧
સુરત, નવસારી, સંજન એલાવને કીમ, રાંદરને આરડાલી,
ઓલપાડ, બીલીમોરા, સાયન, કોસખાની છે ડાલી;
ભરૂચ, અંકલેધર, પાલેજને, ખંભાત, હોધ, બોડલી,
જલાલપુર, આધરપુર† આણંદ, સાણંદ, કારવાન, બેડલી... ૨
મીયાગામ, ઇટોલા, આમોદ, સમલાયા, ઉમરેઠ, હાંસોડ,
ચાંપાનેર‡ જંબુસર, સાહલી, ચમારગામને છે ચાંદોડ;
સીસોદર, ટંકારીઆ, પેટલાદ, ગોધરા, મંડાલા, રેણ,
સંખેડા, સમળય બરોડા, ઠાસરાનો પણ છે મુયોગ... ૩

૧. ઘટ ૬/૧૨ ટકાની.

* ભરૂચનો તાર સારો પણ સુરત નવસારીના રના તાર કરતાં ટુંકો.

† સંખેડા બાધરપુર.

‡ ચાંપાનેર શેડ.

ભરૂચ.

સુરત નવસારી		ભરૂચ			
૧	નવસારી	૧	હાંશીટ	૧૭	ચમારગામ
૨	બારડોલી	૨	ખોડેલી	૧૮	ચાંપાનેર રોડ
૩	ખીલીમોરા	૩	બાધરપુર	૧૯	જલાલપુર
૪	કાસમ્યા	૪	આમદ	૨૦	ખંભાત
૫	કીમ	૫	ડભોઈ	૨૧	આમદ
૬	એલાવ	૬	પાલેજ	૨૨	સાનંદ
૭	સુરત	૭	સાઢલી	૨૩	બરોડા
૮	સાયન	૮	અંકલેશ્વર	૨૪	ચેટલાદ
૯	એલપાડ	૯	મીયાગામ	૨૫	મંગલા
૧૦	રાંદેર	૧૦	ભરૂચ	૨૬	ખાધરા
૧૧	સંજાન	૧૧	કારવાન	૨૭	ચાંદોડ
		૧૨	ડેરોલ	૨૮	સંખેડા
		૧૩	જંજુસર	૨૯	ટંકારીઆ
		૧૪	ધટાલા	૩૦	ઉમરેઠ
		૧૫	સમલાયા	૩૧	સીસોદર
		૧૬	હાસરા		

વેસ્ટન.

(લાવણી.)

વેસ્ટનના ત્રણ ભાગ મહિંએ, વેસ્ટન, મીરજ, કુમઠા હોય,
 રતાશ પડેલો પતીવાલો, તાર લાંબોને મજબૂત હોય;
 આઠાર વીશના મુતરમાં, એ તાણામાં વપરાતો હોય,
 સર્વ રૂઠિમાં કાંઈ પીને, મસ્ત બને તે વેસ્ટન હોય...૧
 રાયચુર, ગુંતાકલ, કરગુલ, આદોની, આનંદ ભરપુર,
 નંદલાલ, વળી યાદગીરીને, બેલારીને બીજાપુર;
 તાડપત્રીને મોડદુર ત્યાં, આબુ નજદીક કોલાપુર,
 વેસ્ટનની એ વાત પીછાની, મીરજની શુભીએ રસપુર...૨
 તાસગામ શાંગલીઅંટની કુમ્મી કાગવાડ સિંખાલને શુધગામ
 મહેલને બમખંડીનું પછુ, ચોવીશ નંબરમાં ઉચ્ચત;
 કુમઠા, સાળન, ગદગ, હુબલી, ભાગલકોટનું ઉત્તમ કામ,
 સાવતુર, બેલહુંગલ, ચીકોડી* ધારવાર ધાવનગીરીગામ...૩

વેસ્ટર્ન.

	વેસ્ટર્ન		સાંગલી ખીરજ		કુમઠા ધારવાર
૧	નંદદમાલ	૧	કાગવાડ	૧	ખેલહુંગલ
૨	પ્રોડુર	૨	બુધગામ	૨	સાવનુર
૩	ગુંતાકલ	૩	સાંગલી	૩	હુબલી
૪	ખીખપુર	૪	અંટની	૪	ગદગ
૫	આદોની	૫	ખીરજ	૫	ધાવનગીરી
૬	રામચુર	૬	ચીકાડી રોડ	૬	ધારવાર
૭	કરનુલ	૭	તાલગામ		
૮	માદગીરી	૮	કુડચી		
૯	ખેલારી	૯	મઢાલ		લાગલકોટ
૧૦	તાડપત્રી	૧૦	જમખંડી		
		૧૧	સોડખાડ		સાજન

બંગાલ.

(લાવણી.)

કહો બંગાલ કે કહો યુ.પી. એનામ બુદ્ધા પણ એકજ સાર,
 સફેદ સીલકી પીળા છાંટા, ઘટ અગ્યારને ઢુકે તાર;
 કાનપુરને ખુરબ, ચંદાસી, કાશી, દીપ્દીને અલવાર,
 હાથરસ, પલવલ, ઇટાયા, કાશીપુર, મથુરા મોઝાર....૧
 ગંગકુંડવાડા, હરડોઇને, અલીગઢ, સીકોહાબાદ,
 કાશગંજ, જલેશ્વર, હાપર, હોડલને સીકન્દ્રાબાદ,
 હરપાલપુર, આગ્રા, ડીબાઇ, બેલગંજ, મુરાદાબાદ,
 હરદ્વારગંજ, નાલા, પાણીપત, આરીઆ, ફીરોઝાબાદ...૨
 જનરલગંજની કુંચ, ખેરલી, ઉજ્જની, ધુરી, ધુલકોટ,
 સોનપત, સારંગપુર, કાન્ધી, ખરનાલાની ઉભી ચોટ;
 ભીંડ, મોરીના, નારનુરને, કારવીથી ન બનશે ભોટ,
 દશ બાર નંખરતું સુતરબને, લવલેશ ન આવે તેમાં ખોટ.૩
 કનોજ, હથરોલી, બખરાલાને, ફતેહગઢના સઠ ભારે,
 મેનપુરીને નઝીબાબાદ, હાઉરાના સુણીયે ત્યારે;
 મુસ્કરનગરમાં એક કરોલી, અનેકને મન તે ભારે,
 જાવિંદ હરીના હૃદયમાં તેા અનેક તે પણ એક સારે...૪

અ ગાલ યુ. પી.

૧	કાશીપુર	૧૯	ધુલકોટ	૩૭	આગ્રા
૨	હરપાલપુર	૨૦	ધુરી	૩૮	બેલગંજ
૩	કુંચ	૨૧	કનોજ	૩૯	બખરાલા
૪	કારવી	૨૨	હથરોલી	૪૦	ગંજકુડવાડા
૫	સારંગપુર	૨૩	નારનુર	૪૧	સીકાલાબાદ
૬	હરડોલ	૨૪	ખુરજ	૪૨	હોડલ
૭	કાલપી	૨૫	કાશી	૪૩	સીકન્દ્રાબાદ
૮	ઉજ્જની	૨૬	હાથરસ	૪૪	મુરાદાબાદ
૯	નઝીઆબાદ	૨૭	પલવલ	૪૫	પાણીપત
૧૦	ચંદોસી	૨૮	મથુરા	૪૬	ઝોરીઆ
૧૧	કાનપુર	૨૯	કાશગંજ	૪૭	પ્રીતોન્નાબાદ
૧૨	અલવાર	૩૦	જલેશ્વર	૪૮	સોનપત
૧૩	ધટાવા	૩૧	હાપર	૪૯	મેનપુરી
૧૪	અલીગઢ	૩૨	નાલા	૫૦	ફતેહગઢ
૧૫	બીંડ	૩૩	જનરલગંજ	૫૧	હાઉરા
૧૬	મોરીના	૩૪	ઘેરલી	૫૨	મુસ્ફરનગર
૧૭	ડીઆઇ	૩૫	બરનાલા	૫૩	કરોલી
૧૮	હરદ્વારગંજ	૩૬	દીલ્હી		

રજપુતાના.



(લાવણી-)

રજપુતાના શ્રવેત રંગી, અંગો પણ ફલદાર ઠયા,
 તાર રફને* ઢોકો, શ્રીના શય્યા કાજે દિલ હરીયાં;
 કીશનગઢ, બીયાવર, જેપુર, લીલવાડા, બુંદી ભરીયાં,
 બરલ, કેકરી, હીન્દનરોડે, કપાશાણુમાં ધ્વજ ધરીયાં....૨
 સીપોરા, કોટાહ, નસીરાબાદે, મુંદાવરના મુખ ભરીયા,
 લાંબીયા, નીંભારા, રાણી, નવાઈ, ફાલ્ના મન ચલીયા;
 કીશોરીપાટણ, સરેરીમાં, વીર રજપુત બગી ઉઠીયા,
 વીર મુતની બેઠ જનેતા, હરીહર આવી ત્યાં વસીયા...૨

* હવે દિવસે દિવસે સીલકી થતાં મય છે.

રજપુતાના.

૧	કીશનગઢ	૧૫	હીન્દનરોડ
૨	ખીયાવર	૧૬	મુંદાવર
૩	બરલ	૧૭	કપાસજી
૪	લાંખીયા	૧૮	બીલવાડા
૫	નસીરાબાદ	૧૯	સીપોરા
૬	કોટાહ	૨૦	કાદના
૭	ખુંદી		
૮	સરેરી		
૯	કેકરી		
૧૦	કીશોરીપાટણ		
૧૧	રાણી		
૧૨	નવાદ		
૧૩	જેપુર		
૧૪	નીંબારા		

સીંધ—પંખળ.

(લાવણી.)

સીંધ પંખળનો તાર હુકોને, પતીવાલો માલ ગણાય,
અંગ રતથી દલવાળો પણ, આઠ બારની ઘટ લેખાય;
હીસાર, કરંચી, હાંસી, રાતક, ઝાંસી, સરહીન્દમાં પુખાય,
ચંગા મંગા, જીંદ, અંબાલા, મીરત, હીલ્હી, કસુર ગણાય...૧
ભુધીયાના, સુલતાન, ઓંકારા, સરહાનપુર, કેથલ, જવાય,
અમૃતસર, પેશાવર, લાહોર, ફાજલકા, મીરપુર, ગવાય;
ફીરોઝપુર, સરગોદા, સોનપત, લેલપુર, જલન્ધર, જય,
ઉમરકોટ, ભીંવાની, રાઈવીંડ, પટોકી, શાહરી, સુણાય...૨
મલારકોટગ, મોન્ડગોમરી, સીરોઈ, શશની, બારખાના,
ડેરાઘાંસીખાન, દતીયાને, રાવલપીંડી, નરવાના;
ડેરા ઇસ્માઈલખાન, જેહલમને, પટીને ટન્ડા, ખમા,
ટોલાટેક્ષીમ, વઝીરાખાદે, સીકારપુર, ગુજરાનવાલા.....૩
સીયાલકોટ, ઝાફરવલ, ગોજરા, ગોવિંદગઢના ગુણ સારા,
સીકંદ્રારાવ, ખાનેવલને, સાંગલાના તો છે ભારા;
તરણુતારણુના ચરણુમાંતો, શરણુ છે આ શીશ મારા,
ગોવિંદ હરીની વાત સુણીને, રતનું જ્ઞાન તું દે બહાલા...૪

સીંધ—અમેરીકન.

વાત કહું હું વણુશંકરની અમેરીકન રત ગણાય,
અંકલ સેમનું બી લાવીને સીંધ પંખળે તે પોષાય;
તાર લાંબો ને રેશમ જેવો, વાણુમાં તો તે વપરાય;
લીલી ઝાંટો વાલો પેલો સીંધ—અમેરીકન ગણાય.

૧ અમેરીમ.

સીધ પંજાબ.

૧	ચેશાવર	૨૧	ગોવિંદગઢ	૪૧	વઝીરાબાદ
૨	અંબાલા	૨૨	સરહીન્દ	૪૨	સીકારપુર
૩	ઝાંસી	૨૩	અંગામંગા	૪૩	સીરોઈ
૪	જાંદ	૨૪	રૈતક	૪૪	ઉમરકોટ
૫	રાઇવીંડ	૨૫	અમૃતસર	૪૫	ગુજરાનવાલા
૬	પટોકી	૨૬	કેથલ	૪૬	મોન્ટગોમરી
૭	પટ્ટી	૨૭	ખજા	૪૭	ડેરા હરમાઇલખાન
૮	દતીયા	૨૮	ખાનેવલ	૪૮	ડેરા ઘાંસીખાન
૯	મુલતાન	૨૯	નરવાના	૪૯	જેહલમ
૧૦	કરાંચી	૩૦	મીરત	૫૦	સીયાલકોટ
૧૧	હીસાર	૩૧	દાલહી	૫૧	સીકન્દ્રારાવ
૧૨	હાંસી	૩૨	સરહાનપુર	૫૨	ટોલાટેક્ષીમ
૧૩	ટન્ડા	૩૩	મીરપુર	૫૩	બારખાના
૧૪	કસુર	૩૪	શીરોઝપુર	૫૪	સાહરી
૧૫	લુધીયાના	૩૫	કાબલકા	૫૫	શશની
૧૬	ઓંકારા	૩૬	જલન્ધર	૫૬	ઝાફરવલ
૧૭	લાહોર	૩૭	ભીંવાની	૫૭	ગોજરા
૧૮	સરગોદા	૩૮	તરણતારણ	૫૮	સોનપત
૧૯	લેલપુર	૩૯	સાંગલા		
૨૦	મલારકોટડા	૪૦	રાવલપીંડી		

કોકોનાડા.



(લાવણી.)

વાત કહું છું કોકોનાડા, ગુણ સઘળા વેસ્થર્ના હોય,
રંગવાળો જ્યાં માલ અને, ત્યાં કોકોનાડા સાથે હોય;
રાજમુન્દ્રી રાજ કરે, ત્યાં ગંતુરજ ગોરામાં હોય,
ધવલ રાતો કોકોનાડા, બેજવાડામાં ઉભો હોય.



કોકોનાડા.



૧ કોકોનાડા.

૨ ગંતુર.

૩ બેજવાડા.

૪ રાજમુન્દ્રી.

ઈરાન.

-
- ૧ ઇરાકાન.
 - ૨ જેડહા.
 - ૩ જઝી.
 - ૪ નાદાફ.
 - ૫ બુશાયર.
 - ૬ મકરાન.
 - ૭ મસ્કટ.
 - ૮ યઝદ.
 - ૯ શીરાજ.
-

કામીલા.

આ રૂઢિ બરમામાં ઉગે છે અને 'હાફકોટન' કાપડ બનાવવામાં તેનો ઉપયોગ થાય છે.

ખાનદેશ.

૧ અડાવદ	૨૩ જામનેશ J.M.N.R.
૨ અગર (પરા) A.G.P.	૨૪ જામટી
૩ અનજડ A.A.G.	૨૫ જોડગા
૪ અજડા A.J.D.	૨૬ ઢોંઢાધ્યા D.D.E.
૫ અમલનેર A.N.	૨૭ દાલોડા D.L.D.
૬ એચ્છાપુર	૨૮ ધરજીગામ
૭ એદાલાખાદ.	૨૯ ધુલીઆ D.H.I.
૮ એરડોલ E.R.L.	૩૦ ધુસખેડા D.S.K.
૯ કચેરો	૩૧ નલદાજી N.D.N.
૧૦ કંજગામ	૩૨ નાડગામ N.G.N.
૧૧ કલમસર	૩૩ નંદરવાર N.D.B.
૧૨ કરમધી	૩૪ નાંદગામ
૧૩ કરોનડા K.O.A.	૩૫ નાંદરા
૧૪ કુકુસી	૩૬ નીમાર
૧૫ ખેતીઆ	૩૭ નેરી N.E.
૧૬ ગાદરવાડા G.A.R.	૩૮ પાચોરા (જંકસન) P.C.
૧૭ ગાદા	૩૯ પારોલા
૧૮ ગોપાલપુર G.P.L.	૪૦ પાકુંડી
૧૯ ચાલીસગામ C.S.N.	૪૧ પ્રીત્રાલા
૨૦ ચીમથાજી	૪૨ પંધાજી
૨૧ ચોપડા	૪૩ ફેલપુર
૨૨ જલગામ J.L.	૪૪ ફાઈ સોનગઢ F.S.D.

ખાનદેરા.

૪૫ બરેલી H.B.Y.	૬૭ હરડા H.D.
૪૬ બઝરાનગર B.J.G.	૬૮ હોલાનાન્યા
૪૭ બાગલાન	૬૯ હોસંગાળાદ H.B.D.
૪૮ બીયાવરા	૭૦ સનાવડ S.W.D.
૪૯ બોધવડ B.D.W.D.	૭૧ સારંગ ખેડા
૫૦ ભુરાનપુર B.A.U	૭૨ સાવધા S.A.V.
૫૧ ભડગામ	૭૩ શાહાડા
૫૨ ભુશાવલ B.S.L.	૭૪ શામદા
૫૩ ભલકાપુર M.K.U.	૭૫ સાંકલી
૫૪ મનમાર M.M.R	૭૬ સાનપુર
૫૫ મસાવડ	૭૭ સાહાપુર
૫૬ મારડ	૭૮ શાહપુરા S.P.A.
૫૭ માયજી M.Y.J.	૭૯ શાહજીપુર S.Z.P.
૫૮ માલેગામ	૮૦ સીંધોણી
૫૯ મંડેસર	૮૧ સીરપુર
૬૦ મોરટકા M.T.K.	૮૨ સીંધખેડા S.N.K.
૬૧ યાવલ	૮૩ સીરડ
૬૨ રાનાલા R.N.L.	૮૪ સોઇગામ
૬૩ રાવેર R.V.	૮૫ સોનગીર S.O.R.
૬૪ લાલબાગ L.A.B.	૮૬ શોનકચ
૬૫ લોહારા	
૬૬ વાગલી V.G.L.	

સેન્ટ્રલ ઇન્ડીયા.

- | | |
|--------------------|------------------|
| ૧ ઇન્દોર I.N.D. | ૧૪ ભોપાલ B.P.L. |
| ૨ ઉજ્જન U.J.N. | ૧૫ મનસુર M.D.S. |
| ૩ ખડકીયા | ૧૬ મંદુસર |
| ૪ ખડગુન | ૧૭ રતલામ R.T.M. |
| ૫ ખંડવા K.N.W. | ૧૮ હલદા H.D.U. |
| ૬ જાવરા J.A.O. | ૧૯ ચંદ્રા S.F.R. |
| ૭ તરાણા T.A.N. | ૨૦ સેનાબાદ |
| ૮ નીમારખેડી N.K.R. | |
| ૯ નીમચ N.M.H. | |
| ૧૦ નીંખોરા N.B. | |
| ૧૧ પીપરીઆ P.P.I. | |
| ૧૨ બડવાઇ | |
| ૧૩ બીર B.I.R. | |
-

મુગલાઈ.

પરબણી.

- | | |
|---------------------|---------------------|
| ૧ આંખાભોગી | ૨૧ ખીસ્મથનગર B.M.F. |
| ૨ ઉમરી U.R.M. | ૨૨ ભોંકર |
| ૩ ઉદગીર | ૨૩ ભેંસા |
| ૪ કરકલી K.K.I. | ૨૪ મનમથ રોડ |
| ૫ કુશવાદી K.W.V. | ૨૫ મુખેડ |
| ૬ કંઠાર | ૨૬ મુખેડ M.U.E. |
| ૭ મંગાખેડ | ૨૭ લાતુર L.U.R. |
| ૮ જલકોટ | ૨૮ વડોણી |
| ૯ જામખેડ | ૨૯ વરંગલ W.L. |
| ૧૦ જાંબ | ૩૦ શેરમ S.E.M. |
| ૧૧ ધરમાખાદ D.A.B. | |
| ૧૨ ધારૂર D.R.R. | |
| ૧૩ નાનદેડ N.E.D. | |
| ૧૪ નીઝામાખાદ N.Z.B. | |
| ૧૫ પરબણી P.B.N. | |
| ૧૬ પરલી | |
| ૧૭ પુણી P.A.U. | |
| ૧૮ બારસી B.T.W. | |
| ૧૯ બાણદી | |
| ૨૦ ખીર B.I.R. | |
-

મુગલાઈ.

ગાવરાણી.

૧ અહમદનગર A.N.G.	૨૧ પાધેગામ	૪૧ વીળપુર
૨ અજેંટા	૨૨ પારનર	V.J.P.
૩ આકોલનેર A.K.R.	૨૩ પાથરડી P.E.H.	૪૨ હાતમપુરા
૪ ઔરંગાબાદ A.W.B.	૨૪ પીંપરી P.I.E.	૪૩ સમશેરપુર
૫ ઉંદીરગાવ	૨૫ પંટઆ	૪૪ સદોના
૬ કનહર	૨૬ બામણી B.M.W.	S.C.O.
૭ કરંભ	૨૭ ખીર B.I.R.	૪૫ સારોલા
૮ કારેગાવ	૨૮ ખેલાપુર B.A.P.	S.R.L.
૯ કુકાણા	૨૯ ખેલવંડી B.W.D	૪૬ શ્રીગોંડા
૧૦ કોલગાવ	૩૦ બનાસ-હીવરા	૪૭ સીફર
૧૧ કોપરગાવ K.P.G.	૩૧ મીરજગાવ	૪૮ સેવગાવ
૧૨ ખરડા K.D.H.	૩૨ ચવલા Y.L.	૪૯ સેલુ
૧૩ ખાદંબા	૩૩ રાહુરી	S.L.E.
૧૪ ચીંચોલી	૩૪ રાણુર	૫૦ સુરેગાવ
૧૫ ચીંચોરડી	૩૫ રાજજીગામ	૫૧ સોનેગાવ
૧૬ જાલના J.	૩૬ લાસુર L.S.R.	S.N.N.
૧૭ જામગાવ	૩૭ વડાલા B.P.T.W	૫૨ સવંતસર
૧૮ જોડુર J.H.	૩૮ વણાવ V.D.N.	S.W.T.
૧૯ નગર	૩૯ વાલડી	
૨૦ નેવાસા	૪૦ વામખોરી V.B.R	

બીસર.

૧ અમરાપુર A.P.	૨૩ આમગામ K.M.N.
૨ આકોલા A.K.	૨૪ ખોલાપુર
૩ આકોલી	૨૫ ચીકલી C.I.O.
૪ આકોલખેડ	૨૬ ચોશાલા
૫ આકોટ	૨૭ ચાંદુર C.N.D.
૬ આલીઘાવ	૨૮ જલગામ-જામોદ J.I.
૭ આમલા A.M.F.	૨૯ ડીગરસ
૮ આરગાવ	૩૦ તામગામ
૯ આરણી	૩૧ તીલારા
૧૦ આસનગામ A.S.O.	૩૨ થુગામ
૧૧ આસોગાવ	૩૩ દરીયાપુર D.Y.P.
૧૨ હટવારી I.T.R.	૩૪ દેહેણુડા
૧૩ જિમરાવતી A.M.I.	૩૫ દેહેગાવ D.A.F.
૧૪ એજ'નસીંગી	૩૬ દેવગામ
૧૫ એલીચપુર E.L.P.	૩૭ દેવલગાવ D.E.W.
૧૬ અંજનગાવ A.N.J.	૩૮ દેવલધાટ
૧૭ કામરચાવ	૩૯ ધનાજ
૧૮ કાપુસતલી K.T.N.I.	૪૦ નાનદુરા N.N.
૧૯ કારંજ K.R.J.A.	૪૧ નારગામ
૨૦ કુરમ K.U.M.	૪૨ નેર
૨૧ કુરનખેડ	૪૩ નીંમગામ
૨૨ કોકલડા K.X.D.	૪૪ પનીજ

બીજા.

૪૫ પરતવાડા	૬૭ મુરતીબધાર M.Z.R.
૪૬ પથરોટ P.T.R.T.	૬૮ મેડશી
૪૭ પારસ P.S.	૬૯ મેલગામ
૪૮ પાતુર	૭૦ મેલેકર
૪૯ પાટુરડા	૭૧ મોરચી
૫૦ પુશદ	૭૨ મોરશી
૫૧ પંચગાવન	૭૩ મોજરી
૫૨ પીંપલગામ	૭૪ મંગરૂલપીર
૫૩ પીંજર	૭૫ મંગરૂલ-દસ્તગીર
૫૪ બનોસા B.A.S.A.	૭૬ રાલેગાવ
૫૫ બરકુર B.U.A.	૭૭ લાખણુવાડા
૫૬ બરર	૭૮ લુહી
૫૭ બદનેરા B.D.	૭૯ વડગામ V.D.N.
૫૮ બાબુલગામ B.B.V.	૮૦ વરણુગામ V.N.A.
૫૯ બાલાપુર B.F.U.	૮૧ વરડ
૬૦ બારસી-ટાકલા	૮૨ હરશુભ H.O.L.
૬૧ બાસીમ	૮૩ હેવરખેડ
૬૨ બેલગામ B.G.M.	૮૪ હીંગોલી H.N.L.
૬૩ ભામબારા	૮૫ સાવરનામ
૬૪ મલખેડ M.L.R.	૮૬ સીરાલા
૬૫ મનોરા	૮૭ સીરસાગામ S.S.A.
૬૬ માટરગામ	૮૮ શેગામ S.E.G.

સેન્ટ્રલ પ્રોવીન્સીસ.

૧ આલીપુર A.P.D.	૨૫ પોહોના
૨ આરવી A.V.E.	૨૬ પંધુરના P.A.R.
૩ આઈટી A.H.I.	૨૭ પાંડરકોરા
૪ એવતમલ Y.T.L.	૨૮ ખેલા B.L.A.
૫ એલીકેલી	૨૯ માડગાવ
૬ કામઠી K.P.	૩૦ મોહગાવ
૭ કાનગાવ	૩૧ માંડની-દી'કોરા
૮ કોરા	૩૨ વધોના
૯ કાટોલ K.A.T.L.	૩૩ વરોરા W.R.R.
૧૦ ખરંગના K.G.V.	૩૪ વરધા W.R.
૧૧ ગીરીર	૩૫ વન્ની
૧૨ ધાટણુન	૩૬ વાઇગાવ
૧૩ ચાંદા C.D.	૩૭ વાઇગાવ-હલડીયા
૧૪ તલેગામ T.G.N.	૩૮ વીધોરા
૧૫ તપોના T.P.N.	૩૯ હીંગણી
૧૬ દેવલા	૪૦ હીંગણુઘાટ H.G.T.
૧૭ ધામણુગામ D.M.N.	૪૧ સાલદ (હીરાપુર) H.P.R.
૧૮ ધારવામોતીયાગ	૪૨ સાવનેર S.O.N.R.
૧૯ નાગરી N.G.	૪૩ સીવણી S.H.V.
૨૦ નાયનગાવ	૪૪ સીરસી
૨૧ નાગપુર N.G.P; N.P.	૪૫ સાંગનેર S.G.R.
૨૨ નેરી N.E.	૪૬ સીંધી S.N.I.
૨૩ પુલગામ P.L.O.	૪૭ સૈણુ
૨૪ પોનાર P.N.R.	

ପୋଷ୍ଟର.		କ୍ର.ସଂ.
୧ ଅମହାବାହ A.D.I.	୨୩ ଅକ୍ଷେଷ୍ଟର	୧ ଅ'ଜର. A.J.A.
୨ ଆମନଗର	୨୪ ଆଞ୍ଚୁପୁର	୨ ଝକାଡ଼ି
୩ ଆଞ୍ଜୁଳୀ A.B.D.	୨୫ ଆବଳା V.L.A.	୩ ଜେରୀଆ
୪ ଆସୋଡ଼	୨୬ ଅ'କୋଡ଼ B.K.D.	୪ ଟେରା
୫ ଆସୀଧା A.V.A.	୨୭ ଡାଞ୍ଜୁ B.H.U.	୫ ଡୁନା T.W.N.
୬ ଅଞ୍ଜନ	୨୮ ଖଣ୍ଡିଆ	୬ ଖୁଜ B.V.J.
୭ ଅଞ୍ଜନ	୨୯ ଖେରାଣ୍ଡା M.S.H.	୭ ଖାଞ୍ଜୁ
୮ ଅ'ଜେରୀ	୩୦ ଖେରାଣ୍ଡା M.V.I.	୮ ଖୁଜା
୯ କଣ୍ଡି K.A.D.I.	୩୧ ଖାଞ୍ଜୁ M.D.L.	୯ ଖୁଜା
୧୦ କଲୋଳ K.L.L.	୩୨ ଲକ୍ଷ୍ମୀତର L.T.R.	୧୦ ଖୁଜା
୧୧ ଗୋଧା G.G.A.	୩୩ ଲି'ଜାଣ୍ଡି L.M.	୧୧ ଖୁଜା
୧୨ ଖୁଞ୍ଜ J.N.	୩୪ ବରାଣ୍ଡା	୧୨ ଖୁଜା
୧୩ ଡେଉଗାମ D.A.E.	୩୫ ବରାଣ୍ଡା	୧୩ ଖୁଜା
୧୪ ଖ'ଡୁକା D.D.Q.	୩୬ ବରାଣ୍ଡା W.N.	୧୪ ଖୁଜା
୧୫ ପୋଷ୍ଟର	୩୭ ବୀରମଗାମ V.G.	୧୫ ଖୁଜା
୧୬ ଖାଞ୍ଜୁ D.H.G.	୩୮ ବାଞ୍ଜାନେର W.K.R.	୧୬ ଖୁଜା
୧୭ ନନ୍ଦିଆ N.D.	୩୯ ରାମପୁର	୧୭ ଖୁଜା
୧୮ ନଳା	୪୦ ରାଞ୍ଜୁପୁର R.U.R.	୧୮ ଖୁଜା
୧୯ ପାଟଣ୍ଡି P.A.D.	୪୧ ଖଣ୍ଡିଆ	୧୯ ଖୁଜା
୨୦ ପାଟଣ୍ଡି P.T.N.	୪୨ ଖାଞ୍ଜୁଗାମ	୨୦ ଖୁଜା
୨୧ ପାଟଣ୍ଡି	୪୩ ଖାଞ୍ଜୁ S.V.	୨୧ ଖୁଜା
୨୨ ଖିପାଣ୍ଡି	୪୪ ଶେଷ୍ଟି	୨୨ ଖୁଜା

મડીયા.

૧. અમરેલી A.E.	૨૩ જેતપુર J.T.P.
૨ આટકોટ	૨૪ જોડીયા
૩ ઉના U.N.	૨૫ જુનાગઢ J.N.D.
૪ ઉપલેટા U.A.	૨૬ ઠાણાદેવલી
૫ કમલેજ	૨૭ કુંગર D.G.J.
૬ કુંકાવાવ K.K.V.	૨૮ ઢસા D.A.S.
૭ કુંડલા S.V.K.D.	૨૯ તલાજી
૮ કુતીયાણા	૩૦ દારકા
૯ કેશોદ K.S.D.	૩૧ દેલવાડા
૧૦ કોડીનાર	૩૨ ધારી D.H.A.R.
૧૧ ખંભાલીઆ	૩૩ ઘોલા D.L.J.
૧૨ ખંભલા	૩૪ ઘોલેરા
૧૩ ગરીઆધર	૩૫ ઘોરાજી D.J.I.
૧૪ ગોંડલ G.D.L.	૩૬ દોલ
૧૫ ચલાલા C.L.C.	૩૭ નવાખંદર
૧૬ ચીટલ C.T.L.	૩૮ નવાગઢ N.U.D.
૧૭ ચુડા C.D.A.	૩૯ નવાનગર
૧૮ ચાંદાવલ C.N.L.	૪૦ પાનેલી P.L.M.
૧૯ જાફરાબાદ	૪૧ પાલીતાણા P.I.T.
૨૦ જાહાલાબાદ	૪૨ પોરખંદર P.B.R.
૨૧ જામ જોધપુર J.D.H.	૪૩ પોરેણા
૨૨ જામનગર J.A.M.	૪૪ પાંચતલાવડી P.C.T.

મહીયા.

૪૫ બગસરા B.G.S.R.	૬૭ ભાડી L.A.T.
૪૬ બાટવા	૬૮ લુશાલા L.A.L.
૪૭ બીલખા B.I.L.K.	૬૯ વડાલ V.A.L.
૪૮ બોટાદ B.T.D.	૭૦ વલા
૪૯ બડો	૭૧ વાગડ
૫૦ બીલ	૭૨ વાંકીઆ
૫૧ ભાવનગર B.V.C.	૭૩ વાનોડ
૫૨ ભાયાવદર B.H.Y.	૭૪ વીચ્છીઆ
૫૩ બેરાઇ	૭૫ વેરાવલ V.R.L.
૫૪ મહુવા M.H.V.	૭૬ વંથલી
૫૫ મજેવડી	૭૭ હલવદ H.V.D.
૫૬ માલીઆ M.L.H.A.	૭૮ ચનાલા
૫૭ માંગરોલ	૭૯ સાયલા
૫૮ માણાવદર	૮૦ શાહપુર S.H.H.
૫૯ મેથાન	૮૧ શીહોર S.H.
૬૦ મુલી M.O.L.	૮૨ સોનગઢ S.G.D.
૬૧ રાધનપુર	૮૩ સુત્રાપાડ
૬૨ રાજકોટ R.J.T.	
૬૩ રાણલા R.L.A.	
૬૪ રાણપુર R.U.R.	
૬૫ લાખરકો	
૬૬ લાકડીઆ	

સુરત નવસારી.

૧ અમરોલી	૧૧ મરોલી M.R.L.
૨ એલાવ	૧૨ મોટા
૩ એલપાડ	૧૩ રાંદેર
૪ કીમ K.M.	૧૪ વેશ્વમા
૫ કોસમ્બા K.S.B.	૧૫ સચીન S.C.H.
૬ નવસારી N.V.S.	૧૬ આરબોન
૭ અગવારા	૧૭ શાયલુ S.Y.N.
૮ આરડોલી B.I.Y.	૧૮ સુરત S.T.
૯ ખીલીમોરા B.I.M.	૧૯ સંજન S.J.N.
૧૦ માંડવી	



લક્ષ્ય.

૧ આમોદ A.O.X.	૨૦ પાનોલી P.A.O.
૨ આણંદ A.N.D.	૨૧ પાલેજ P.L.J.
૩ અંકલેશ્વર A.K.V.	૨૨ પેટલાદ P.T.D.
૪ ઇટોલા I.T.A.	૨૩ આધરપુર S.A.K.
૫ ઉમરેઠ U.M.H.	૨૪ બોડેલી B.D.E.
૬ કારવાન K.V.	૨૫ લક્ષ્ય B.H.
૭ ખંભાત C.B.Y.	૨૬ મીયાગામ M.Y.G.
૮ ગોધરા G.D.A.	૨૭ મંડાલા M.D.L.
૯ ચમારગામ C.R.G.	૨૮ વડોદરા B.R.C.
૧૦ ચાંદોડ C.D.D.	૨૯ વાગરા
૧૧ ચાંપાનેર રોડ C.P.N.	૩૦ વાસદ V.D.A.
૧૨ જલાલપુર J.G.P.	૩૧ વેલાજા V.L.C.
૧૩ જંજુસર J.M.B.	૩૨ સમતી S.A.Z.
૧૪ ટંકારીઆ	૩૩ સમલાયા S.M.L.A.
૧૫ ઠાસરા T.A.S.	૩૪ સાદલી S.H.L.
૧૬ ડભોઇ D.B.	૩૫ સાણંદ S.A.U.
૧૭ ડાકોર D.K.	૩૬ સીસોદરા
૧૮ ડેરાલ D.R.L.	૩૭ સંખેડા(આધરપુર)SAK.
૧૯ પાલી	૩૮ હાંસોદ

કુમહા ધારવાર.

૧ આખીઝેરી	૨૪ કંદજોલ K.N.O.
૨ આગઢી	૨૫ કુંડલ રોડ K.D.R.
૩ આલીમટી	૨૬ કુમહા
૪ આલમટી L.M.T.	૨૭ ગદગ G.D.G.
૫ આલુર A.L.R.	૨૮ ગોકાક રોડ G.K.K.
૬ આલવંડી	૨૯ ગુડઝેરી G.D.I.
૭ આનીઝેરી	૩૦ જૈતાપુર
૮ આરલીકટી	૩૧ તદશ T.D.S.
૯ ઇડીરોડ	૩૨ તદરી T.A.E.
૧૦ ઇટીગટ	૩૩ તદવલ T.V.L.
૧૧ ઉપીનખેટગીરી	૩૪ તેલગી T.L.G.
૧૨ અંજનવેલ	૩૫ દમખાલ
૧૩ કલાસ	૩૬ દુમલ
૧૪ કરોડ K.R.D.	૩૭ દેસુર D.U.R.
૧૫ કરજગી K.J.G.	૩૮ ધારવાર D.W.R.
૧૬ કવલુર	૩૯ ધાવનગીરી D.V.G.
૧૭ કટકોટી	૪૦ છુંડસી
૧૮ કાપસી	૪૧ નવલગુંડ
૧૯ કુપલુર	૪૨ નારગુંડ
૨૦ કુપનુર	૪૩ પાચ્છાપુર P.C.H.
૨૧ કુમ્તગી	૪૪ બનાપુર B.P.F.
૨૨ કોડ	૪૫ બનીકોટ
૨૩ કોપબલ K.B.L.	૪૬ બસીન B.B.Q.

કુમહા ધારવાર.

૪૭ બાલગાનુર B.L.R.	૬૯ હરીઆર H.B.R.
૪૮ બીઆડગી	૭૦ હતીમપુર
૪૯ બીડી	૭૧ હચનલ
૫૦ બેલહુંગલ	૭૨ હાવાનુર
૫૧ બેલગામ B.G.M.	૭૩ હાલગેરી
૫૨ બેલવંડી B.W.D.	૭૪ હાવેરી H.V.R.
૫૩ બેટગેરી	૭૫ હીરેકેર
૫૪ બંકાપુર	૭૬ હુલકોટી
૫૫ માસુર M.S.R.	૭૭ હુબલી U.B.L.
૫૬ મુલગુંડ	૭૮ હેબલી
૫૭ મુઝારગી	૭૯ હેબસુર
૫૮ ચાલવીગી Y.L.G.	૮૦ હોમબાલ H.B.L.
૫૯ રાનીબેનુર R.N.R.	૮૧ હોસપટ H.P.T.
૬૦ રાતીહાલી	૮૨ હોટેઆલુર
૬૧ રોન	૮૩ સાનસી
૬૨ લક્ષ્મીશ્વર	૮૪ સાવનુર
૬૩ લાખંડી	૮૫ સાવંદતી
૬૪ લોનાંડ L.N.N.	૮૬ સીગલી
૬૫ વીઝંકુરંગ	૮૭ સુડી
૬૬ વીઝોરલા	૮૮ સંપગાવ
૬૭ હલીયાલ	૮૯ સીંગાવ
૬૮ હનગલ આલુર	

વેસ્ટર્ન

૧ અનંતાપુર	૧૭ કાલાહપુર K.O.P.
૨ આરપુકોટા	૧૮ કાનડાપુરામ K.D.P.
૩ આદોની A.D	૧૯ કાચીન C.O.G.
૪ આલપુર	૨૦ ખામામેટ K.M.T.
૫ આલુર A.L.R.	૨૧ ગુન્તાકલ G.T.L.
૬ ઉંડગાવ	૨૨ ગંગાવની
૭ એરોડ E.D.	૨૩ ગંગાયાપાલી G.P.Y.
૮ કરતુલ K.N.C.	૨૪ ચીતાપુર C.T.
૯ કલાડગી	૨૫ ચાંદગીરી
૧૦ કલીકટ C.L.T.	૨૬ જંગુલપીલી
૧૧ કાનાનોર C.A.N.	૨૭ ટકારી T.K.R.
૧૨ કાદીરી K.R.Y.	૨૮ ટાલીકોટી
૧૩ કુલબરગા	૨૯ ટાંકુર T.D.U.
૧૪ કુરંવડ	૩૦ તાડપત્રી T.U.
૧૫ કુપમ K.P.N,	૩૧ તીમન ચેરલા T.I.M.
૧૬ કેદાલોર	૩૨ તીરમંગાલમ T.L.M.

વેસ્ટર્ન

૩૩	તીરપટી TUT;T.T.E.	૪૯	રાયચુર R.C.
૩૪	ત્રીચીનોપાલી T.P.J.	૫૦	રાકડી
૩૫	દેવદુર્ગ	૫૧	રૂગનાથપાલી R.G.P.
૩૬	ધાનાપુર	૫૨	વરંગલ W.L.
૩૭	નાલવર N.W.	૫૩	વેલમ
૩૮	નેધાપટ્ટમ N.G.T.	૫૪	સીવકાસી
૩૯	નંદીયાલ N.D.L.	૫૫	સીરાલરોડ
૪૦	પાલાડમ	૫૬	સોલાપુર S.U.R.
૪૧	પુછાપુરામ	૫૭	સેલમ S.A.
૪૨	પ્રોડાટુર P.X.	૫૮	શંકરપાલી S.R.P.
૪૩	બીજાપુર B.J.P.	૫૯	સીંડુર
૪૪	બેલારી B.A.Y.	૬૦	હુચુંડ
૪૫	મહીશાલ	૬૧	હોનાવર
૪૬	મંગલોર M.A.Q.		
૪૭	યારચુપી		
૪૮	યાદગીરી Y.G.		

સાંગલી મીરજ	કેમ્બોડીયા	કોકોનાડા
૧ અંટણી	૧ કાદમ્બુર K.D.U.	૧ કોકોનાડા CCT
૨ અંથની	૨ કોઇલપટી C.V.P.	૨ ગંતુર G.N.T.
૩ કાગવાડ	૩ કોઇલખેટુર CBE	૩ નરસરાવ પેઠ N.R.T.
૪ કુડચી K.U.D.	૪ દીનેવેલી T.Y.T.	૪ ખેજવાડા BZA
૫ ચીકોડી રોડ CKR	૫ ટયુટીકોરીન T.N.	૫ રાજમુન્દ્રી R.J.Y
૬ જામખંડી	૬ ડીંડીચલ D.G.	ભાગલકોટ
૭ તાસગામ	૭ તીરપુર T.U.P.	
૮ જુધગામ B.O.X.	૮ નલદીનપુટર N.L.T.	સાજન
૯ બીલવાડી B.V.Q.	૯ પાડામુર	
૧૦ મઢોલ	૧૦ વીરકુપટી V.P.T.	
૧૧ મીરજ M.R.J.	૧૧ સાટુર S.R.T.	
૧૨ સાંગલી S.L.I.		
૧૩ સેડબાદ S.E.D.		

અંગાલ.

- | | |
|-------------------------|-----------------------|
| ૧ અચલડા U.L.D. | ૨૮ ખોરાઇ K.O.R.I. |
| ૨ અદ્દનલીરોડ A.U.R. | ૨૯ ગાજ્યાબાદ G.Z.B. |
| ૩ અલીગઢ A.G.H;A.L. | ૩૦ ગુના G.U.N. |
| ૪ અલવર A.W.R. | ૩૧ ગંગાપુર G.G.C. |
| ૫ આઆ A.G.A. | ૩૨ ગંજકુંડવાડા G.W.A. |
| ૬ ઇટાવા E.T.W. | ૩૩ ચંદોસી C.H. |
| ૭ ઉજ્જલિ U.J.H. | ૩૪ ચંદરીઆ C.N.A. |
| ૮ ઓરીઆ A.R.Y. | ૩૫ જલેશ્વર J.L.S. |
| ૯ ઐટ A.T. | ૩૬ જનરલગંજ |
| ૧૦ અંબાલા U.B.C. | ૩૭ ડામોહ D.M.O. |
| ૧૧ કનોજ K.J.N. | ૩૮ ડીઆઇ D.I.B. |
| ૧૨ કરોલી K.L.Z. | ૩૯ ધામપુર D.P.R. |
| ૧૩ કટલ્લી K.T.E. | ૪૦ દુરી D.U.I. |
| ૧૪ કમલગંજ K.L.J. | ૪૧ દુલકોટ D.K.T. |
| ૧૫ કરનલ K.U.N. | ૪૨ દોલપુર D.H.O. |
| ૧૬ કાનપુર C.A.C. | ૪૩ નઝીબાબાદ N.B.D. |
| ૧૭ કાયમગંજ K.M.J. | ૪૪ નગીના N.G.G. |
| ૧૮ કારવી K.A.W. | ૪૫ નારનુર N.N.L. |
| ૧૯ કાશિગંજ K.C.J.K.S.J. | ૪૬ પલવલ P.W.L. |
| ૨૦ કાસીપુર K.P.V. | ૪૭ પનાટ |
| ૨૧ કાલ્પી K.P.I. | ૪૮ પાણીપત P.N.P. |
| ૨૨ કુલ્પહાર K.U.P. | ૪૯ પંથુરીઆ |
| ૨૩ કોશી | ૫૦ પંજાબી |
| ૨૪ કંઈ | ૫૧ ફતેહગઢ F.G.R. |
| ૨૫ કુચ K.N.H. | ૫૨ ફીરોઝાબાદ F.Z.D. |
| ૨૬ ખુરજ K.R.J. | ૫૩ બરનાલા B.N.N. |
| ૨૭ ખેરલી K.L. | ૫૪ બરવાસાગર B.W.R. |

બંગાલ.

૫૫ બબરાલા B.B.A.	૮૧ હાપરગંજ H.P.J.
૫૬ બરંટ B.T.U.	૮૨ હોડલ H.D.L.
૫૭ બરાન B.A.Z.	૮૩ શસની S.N.S.
૫૮ બાગમીની	૮૪ શરાધ S.A.I.
૫૯ બોલોપગઢ	૮૫ સાગર S.G.O.
૬૦ બેલગંજ B.L.G.J.	૮૬ શાહબનપુર S.P.NHX
૬૧ ભરતપુર B.T.E.	૮૭ સારનપોર
૬૨ બીન્ડ B.I.X.	૮૮ સારંગપુર
૬૩ મરવારા	૮૯ સીકંદ્રાવા S.K.A.
૬૪ મથુરા M.T.J.	૯૦ સીકંદ્રાબાદ S.C.
૬૫ માણેકપુર	૯૧ સીરાધરોહીલા
૬૬ મુઝફ્ફરનગર M.O.Z.	૯૨ શેકરા
૬૭ મુરાદાબાદ M.B.	૯૩ શોનપત S.N.P
૬૮ મેનપુર M.P.O.	
૬૯ મોવલી	
૭૦ મોરેના M.R.A.	
૭૧ માંડલ M.D.L.	
૭૨ રૂલીદા	
૭૩ હરપાલપુર H.P.P.	
૭૪ હરડોધ H.R.I.	
૭૫ હમીરપુર રોડ H.A.R.	
૭૬ હરદારગંજ H.G.J.	
૭૭ હથરોલી	
૭૮ હાથરસ H.T.J.	
૭૯ હાઉરા H.W.H.	
૮૦ હાપર H.P.U.	

રજપુતાના.

- | | |
|---------------------|-------------------|
| ૧ એરીનપુરા રોડ E.R. | ૧૫ બરણ B.A.A. |
| ૨ કપાશણ K.I.N. | ૧૬ બાલોદા B.L.T. |
| ૩ કેકરી K.K.R.I. | ૧૭ બીયાવર B.E.R. |
| ૪ કેશરપુર K.S.R. | ૧૮ છુન્દી |
| ૫ કીશનગઢ K.S.G. | ૧૯ બીજવાડા B.H.L. |
| ૬ કોટાહ K.T.T. | ૨૦ મરતારોડ M.T.D. |
| ૭ કીશોરીપાટણ | ૨૧ મુંદાવર |
| ૮ જંપુર J.P. | ૨૨ રાણી R.N. |
| ૯ ટીલોનીયા T.L. | ૨૩ લાંબીયા L.M.A. |
| ૧૦ ટાંક | ૨૪ હીન્દનરોડ |
| ૧૧ નવાઈ N.W.I. | ૨૫ સનવર S.W.D. |
| ૧૨ નસીરાબાદ N.S.D. | ૨૬ સીપોરા |
| ૧૩ નીંભારા N.B.H. | ૨૭ સરેરી S.S.R. |
| ૧૪ ફાલ્ના F.A. | |

સીધ પંજળ.

૧ અલાહીઆરમારી	૨૦ ખના K.A.N.
૨ અમરતસર A. S. R.	૨૧ ખાનેવલ K.W.L.
૩ આલોહાર	૨૨ ઘોતકી G.H.K.
૪ ઉમરકોટ	૨૩ ચુનીયન
૫ ઉસાના	૨૪ ચુનીઆટરોડ
૬ આંકારા O.K.R.	૨૫ ચંગામંગા C.G.M.
૭ અંબાલા U.B.C.	૨૬ ઝફરવત
૮ કરાંચી K.Y.C.	૨૭ છંદ J.H.I.
૯ કસુર K.U.S.	૨૮ જહાંસી J.H.S.
૧૦ કેથલ K.T.L.	૨૯ જલધર J.C.S.
૧૧ કોટકાપુર K.K.P.	૩૦ જહેલમ J.M.R.
૧૨ કોટરાધાકીશન K.R.K.	૩૧ જીલીના
૧૩ કોદી K.O.T.	૩૨ ડેપાલપુર
૧૪ બીંદુબંદર	૩૩ તરણુતારણુ T.T.O.
૧૫ શુજરાનવાલા G.R.W.	૩૪ તોલાટક્ષીમ
૧૬ ગોજરા G.J.A.	૩૫ તડોઆદમ T.D.M.
૧૭ ગોરાબારી	૩૬ તડોઆગા-ઇસમાઇલ
૧૮ ગોટ સાહેબ	૩૭ તડોઅલાહીઆર TDA
૧૯ ગોવીંદગઢ G.N.D.	૩૮ તડો કેશર

સીંધ પંજામ

૩૯ તંડો-મહમદખાન TMN	૫૮ મીરપુર M.I.P.
૪૦ તંડો-જમ J.T.D.	૫૯ મોન્ટગોમેરી M.G.Y.
૪૧ દોલ્લી D.L.I.	૬૦ મુલતાન M.X.C.
૪૨ દેરા-ગાઝીખાન D.G.K.	૬૧ મુઝાફરગઢ M.Z.G.
૪૩ દેરા-દરમાદ/લ D.I.K.	૬૨ મીરટ M.T.C.
૪૪ દતીઆ D.A.A.	૬૩ મહારકોટગ M.E.T.
૪૫ ધોડા	૬૪ મીરપુરખાસ M.P.S.
૪૬ નવશેરા	૬૫ રાતોડેરા
૪૭ નરવાના N.R.W.	૬૬ રાવતપીંડી R.W.P.
૪૮ નઝીરાબાદ	૬૭ રાઇવીંદ
૪૯ નાભા N.B.A.	૬૮ રશીદા R.S.A.
૫૦ પટ્ટી P.A.X.	૬૯ રેવારી R.E.
૫૧ પટોકી P.T.O.	૭૦ રોડેરી R.O.H.
૫૨ પેશાવર P.S.H.	૭૧ રોતક R.O.K.
૫૩ પંથનકોટ P.T.K.	૭૨ જારખાના L.R.K.
૫૪ ફાઝીલકા F.K.A.	૭૩ લાહોર L.H.R.
૫૫ ફીરોઝપુર F.Z.P.	૭૪ લુધીયાણા L.D.C.
૫૬ ખારખાના	૭૫ લેલપુર L.Y.P.
૫૭ બીવાની B.N.W.	૭૬ વઝીરાબાદ W.Z.D.

સીંધ પંજાય

૭૭ હાલા	૮૮ સાહદાદપુર S. D. U.
૭૮ હીસાર H. S. R.	૮૯ સરગોદા S. R. Q.
૭૯ હેદ્રાબાદ H. D. R.	૯૦ સીરસા S. S. A.
૮૦ હાંસી H. N. S.	૯૧ સીકારપુર S. H. P.
૮૧ સકર S. C. S.	૯૨ સીરોઇ
૮૨ સહરાનપુર S. R. Z.	૯૩ સીયાલકોટ S. L. K.
૮૩ સરહીન્દ S. I. R.	૯૪ સીકન્ઝારાવ S. K. A.
૮૪ સાકરા	૯૫ સીવન
૮૫ સાલોરા	૯૬ સેરયાન
૮૬ સાહ દીયાપલી	૯૭ સૈયદ અબ્બેનસા
૮૭ સાહ બંદર	૯૮ સાંગલા S. L. L.



અમેરીકન રૂઠું વાવેતર.



વાવેતરનો સમય.

રૂઠું ચીનવાનો સમય.

ઉત્તર કેરોલીના એપ્રિલ ૧૫ થી મે ૧૦	સપ્ટેમ્બર ૧ થી ડિસેમ્બર ૧૦
દક્ષિણ કેરોલીના એપ્રિલ ૧૫ થી મે ૭	ઓગસ્ટ ૧૫ થી ડિસેમ્બર ૧
જીઓરજીઆ... એપ્રિલ ૧૦ થી મે ૧	,, ,, ,,
ફ્લોરીડા એપ્રિલ ૧ થી મે ૧	ઓગસ્ટ ૧૦ થી ડિસેમ્બર ૧
એલબામા એપ્રિલ ૫ થી મે ૧૦	ઓગસ્ટ ૧૦ થી ડિસેમ્બર ૧૫
મીસીસીપી..... ,, ,, ,,	,, ,, ,,
લુઇશીઆના... એપ્રિલ ૧ થી મે ૧૦	ઓગસ્ટ ૧ થી ડિસેમ્બર ૧૫
ટેક્સાઝ માર્ચ ૧૫ થી મે ૧૦	ઓગસ્ટ ૧ થી ડિસેમ્બર ૨૦
આર્કન્સાઝ ... એપ્રિલ ૧૫ થી મે ૧૫	ઓગસ્ટ ૧૫ થી જાન્યુ. ૧૫
ટેનેસી..... ,, ,, ,,	સપ્ટેમ્બર ૧ થી જાન્યુ. ૧૫
ઓકલાહોમા... ,, ,, ,,	સપ્ટેમ્બર ૫ થી ડિસેમ્બર ૨૦



અમેરીકન સ્ટાનડર્ડ્સ.



૧ ફેર	૧૩ પૂલી લો મીડલીંગ
૨ સ્ટ્રીકટ મીડલીંગ ફેર	૧૪ લો મીડલીંગ
૩ મીડલીંગ ફેર	૧૫ સ્ટ્રીકટ ગુડ ઓરડીનરી
૪ સ્ટ્રીકટ ગુડ મીડલીંગ	૧૬ ગુડ ઓરડીનરી
૫ પૂલી ગુડ મીડલીંગ	૧૭ સ્ટ્રીકટ ગુડ મીડલીંગ ટી'ન્ડ
૬ ગુડ મીડલીંગ	૧૮ ગુડ મીડલીંગ ટી'ન્ડ
૭ બેરલી ગુડ મીડલીંગ	૧૯ સ્ટ્રીકટ મીડલીંગ ટી'ન્ડ
૮ સ્ટ્રીકટ મીડલીંગ	૨૦ મીડલીંગ ટી'ન્ડ
૯ પૂલી મીડલીંગ	૨૧ સ્ટ્રીકટ લો મીડલીંગ ટી'ન્ડ
૧૦ મીડલીંગ	૨૨ લો મીડલીંગ ટી'ન્ડ
૧૧ બેરલી મીડલીંગ	૨૩ મીડલીંગ સ્ટ્રેન્ડ
૧૨ સ્ટ્રીકટ લો મીડલીંગ	



वर्ष.	सुरा रीपोट.					सरेरास	भा.६.	पाकेनु. क्षेत्र इण.	अकरेय तो पाके रतल	रीमाके.
	रप मी	रप मी	रप मी	रप मी	रप मी					
	मे.	मुन.	मुला	मुला	मुला					
१९०८/१०	८१.१	७४.६	७१.६	६३.७	५८.५	६६.६	१०६१००००	३२०२४०००	१५८	
१९१०/११	८२.०	८०.७	७५.५	७२.१	६५.६	७५.२	१२१२००००	३३४१८०००	१७७	
१९११/१२	८७.८	८८.२	८६.१	७३.२	७१.१	८१.६	१६१३८०००	३६६८१०००	२१६	
१९१२/१३	७८.६	८०.४	७६.५	७४.३	६६.६	७६.०	१४१६७०००	३४७६६०००	२००	
१९१३/१४	७६.१	८१.८	७६.६	६८.२	६४.१	७४.५	१४६८६०००	३७४५८०००	१६०	
१९१४/१५	७४.३	७६.६	७६.४	७८.०	७३.५	७६.४	१७००४०००	३७४०६०००	२२४	
१९१५/१६	८०.०	८०.३	७५.३	६६.२	६०.८	७३.१	१२१७५०००	३२१०७०००	१७६	
१९१६/१७	७७.५	८१.१	७२.३	६१.२	५६.३	६६.७	१२६६६०००	३५६८४०००	१८०	
१९१७/१८	६६.५	७०.३	७०.३	६७.८	६०.४	६५.७	१२४२४०००	३४६०००००	१८०	
१९१८/१९	८२.३	८५.८	७३.६	५५.७	५४.४	७०.४	१३०७००००	३७३०५०००	१७५	
१९१९/२०	७५.६	७०.०	६७.१	६१.४	५४.४	६५.७*	११८०८०००	३३५४८०००		
१९२०/२१	६२.४	७०.७	७४.१	६७.५	५६.१	६६.८	१२६८७०००	३७०४३०००		
१९२१/२२										
१९२२/२३										
१९२३/२४										
१९२४/२५										
१९२५/२६										

असरी.

ઈજીપ્શીઅન રૂઝી.



વાવેતરની મોસમ ફેબ્રુઆરીની અધવચ્ચથી તે એપ્રિલ મહિના સુધી ચાલે છે.

ઈજીપ્ટના ઉત્તર પ્રદેશમાં ઓગસ્ટ અને દક્ષિણ પ્રદેશમાં સપ્ટેમ્બરથી રૂઝી ચુનવાનું કામ શરૂ થઈ ઓક્ટોબરની આખર સુધીમાં બધું ભાગે પૂર થાય છે.

આ રૂઝીનો તાર ૧૩૬" થી ૧૩૭" સુધીનો નાનો મોટો હોય છે.



હિન્દુસ્તાનની મીલોની રૂઝી ખપત અને સુતર અને કાપડ યોદાશના આંકડા.

વર્ષ.	મીલની સંખ્યા.	લુમની સંખ્યા.	સ્પીન્ડલની સંખ્યા.	રૂઝી ખપત ગાંસડી(૪૦૦ રતલની.)	સુતર યોદાશ રતલ.	કાપડ યોદાશ રતલ.	વાર.
૧૯૦૯-૧૦	૨૪૫	૮૦૧૭૧	૬૧૪૨૫૫૧	૧૯૩૫૦૧૦	૬૨૭૫૮૧૫૬૨	૨૨૮૮૨૪૦૭૮	૯૬૩૮૬૯૪૮૨
૧૯૧૦-૧૧	૨૫૪	૮૪૬૨૭	૬૩૪૬૬૭૫	૧૯૦૫૮૬૬	૬૦૯૯૨૭૧૪૧	૨૪૫૮૧૪૮૭૩	૧૦૪૨૭૪૧૬૫૩
૧૯૧૧-૧૨	૨૫૮	૮૭૬૪૦	૬૪૨૭૧૮૧	૨૦૫૦૬૦૨	૬૨૫૦૩૦૧૯૯	૨૬૬૬૬૪૨૫૬	૧૧૩૬૧૫૧૫૯૦
૧૯૧૨-૧૩	૨૬૬	૯૧૫૮૫	૬૪૯૫૦૬૨	૨૦૯૬૦૧૬	૬૮૮૪૫૫૪૯૦	૨૮૫૪૬૭૮૦૪	૧૨૨૦૪૧૪૫૨૯
૧૯૧૩-૧૪	૨૬૪	૯૬૬૮૮	૬૬૨૦૫૭૬	૨૧૪૩૧૨૬	૬૮૨૭૭૬૮૫૧	૨૭૪૩૮૮૫૫૦	૧૧૬૪૨૯૧૫૮૮
૧૯૧૪-૧૫	૨૫૫	૧૦૩૩૧૧	૬૫૯૮૧૦૮	૨૧૦૨૬૩૨	૬૫૧૯૮૪૬૫૭	૨૭૭૦૦૫૯૦૦	૧૧૩૫૭૦૭૯૫૨
૧૯૧૫-૧૬	૨૬૭	૧૦૮૪૧૭	૬૬૭૫૬૮૮	૨૧૯૭૭૧૮	૭૨૨૪૨૪૫૭૯	૩૫૨૨૨૫૪૫૫૬	૧૪૪૧૫૧૪૫૫૦
૧૯૧૬-૧૭	૨૬૭	૧૧૦૮૧૨	૬૬૭૦૧૬૨	૨૧૯૮૧૬૪	૬૮૧૧૦૭૨૩૧	૩૭૭૭૨૮૮૧૬	૧૫૭૮૧૩૨૭૮૯
૧૯૧૭-૧૮	૨૬૯	૧૧૪૮૦૫	૬૬૬૪૨૬૯	૨૦૮૫૬૭૮	૬૬૦૫૭૫૬૫	૩૮૧૪૦૪૧૬૯	૧૬૧૪૧૨૬૪૫૮
૧૯૧૮-૧૯	૨૫૮	૧૧૮૨૨૧	૬૬૮૯૬૮૦	૨૦૪૪૨૩૦	૬૧૫૦૪૦૪૬૪	૩૪૯૫૮૦૪૫૦	૧૪૫૦૭૨૬૧૬૦
૧૯૧૯-૨૦	૨૬૩	૧૧૭૫૫૮	૬૭૧૪૨૬૫	૧૯૫૨૩૧૮	૬૩૫૭૬૦૨૭૩	૩૮૩૮૪૬૯૩૬	૧૬૬૯૭૯૨૨૭
૧૯૨૦-૨૧	૬૬૦૦૦૨૫૯૭	૩૬૭૪૧૮૭૯૧	૧૫૮૦૮૪૯૭૪૬

મીલોની વિગતવાર રૂઝી અપત.

વર્ષ.	મુંબઈના તાણમાં. ગાંસડી.	મુંબઈ ઇલાકામાં (મુંબઈ તાણની બહાર) ગાંસડી.	ગાંસડી.	શ્રીપીઠ હિન્દુસ્તાનમાં ગાંસડી.	દિશી અને પરદેશી સંસ્થાનમાં ગાંસડી.	કુલ ગાંસડીઓ.
૧૯૦૯-૧૦	૯૮૪૦૫૮	૩૬૧૫૯૨	૫૦૬૦૧૮	૮૩૩૪૨	૧૯૩૫૦૨૦	
૧૯૧૦-૧૧	૯૫૩૪૫૦	૩૭૬૮૬૬	૪૮૩૦૪૨	૯૨૫૦૮	૧૯૦૫૮૬૬	
૧૯૧૧-૧૨	૧૦૭૭૬૧૬	૪૦૨૯૯૮	૪૮૯૨૨૬	૮૦૨૬૨	૨૦૫૦૧૦૨	
૧૯૧૨-૧૩	૧૦૭૨૨૧૦	૪૧૨૦૨૦	૫૨૦૮૨૪	૯૦૯૬૨	૨૦૯૬૦૧૬	
૧૯૧૩-૧૪	૧૦૭૮૦૩૮	૪૩૩૪૮૬	૫૩૬૧૦૮	૯૫૪૯૪	૨૧૪૩૧૨૬	
૧૯૧૪-૧૫	૧૦૨૬૦૫૦	૪૩૬૧૮૦	૫૪૮૩૬૨	૯૨૦૪૦	૨૧૦૨૬૩૨	
૧૯૧૫-૧૬	૧૦૯૬૧૭૪	૪૪૮૧૨૨	૫૪૩૯૨૮	૯૦૯૪૯૪	૨૧૯૭૭૧૮	
૧૯૧૬-૧૭	૧૧૩૪૮૧૪	૪૦૯૦૬૮	૫૫૦૨૦૮	૧૦૪૦૭૪	૨૧૯૮૧૬૪	
૧૯૧૭-૧૮	૧૦૬૮૪૯૨	૩૯૭૫૬૦	૫૧૩૬૧૬	૧૦૬૦૧૦	૨૦૮૫૬૭૮	
૧૯૧૮-૧૯	૯૯૯૭૫૬	૪૧૩૩૦૪	૫૬૩૫૩૮	૬૭૬૩૨	૨૦૪૪૨૩૦	

કેટલા દશાવર્ષના અમેરીકન, ઇંગ્લીશીયન અને હિન્દી પાકની સરખામણીના આંકડા.

ભાસમ.	અમેરીકન.		ઇંગ્લીશીયન		હિન્દી.	
	એકરેજ.	ગાંસડી ૫૦૦ રતલ.	એકરેજ.	કન્ટાર ૧ કન્ટારસ ૬૦'૦૪૯ ૨.	એકરેજ.	ગાંસડી (૪૦૦ રતલ)
૧૯૧૦-૧૧ ..	૩૩૪૧૮૦૦૦	૧૨૦૭૫૦૦૦	૧૭૦૫૦૬૮	૭૫૭૩૫૩૭	૨૩૦૮૦૦૦૦	૬૩૦૩૦૦૦
૧૯૧૧-૧૨ ..	૩૬૬૮૧૦૦૦	૧૬૧૦૧૦૦૦	૧૭૭૬૨૫૪	૭૪૨૪૨૦૮	૨૧૬૧૫૦૦૦	૭૮૮૫૦૦૦
૧૯૧૨-૧૩ ..	૩૪૭૬૬૦૦૦	૧૪૧૦૭૦૦૦	૧૭૮૭૨૨૫	૭૫૩૨૮૨૦	૨૨૦૨૮૦૦૦	૪૪૮૩૦૦૦
૧૯૧૩-૧૪ ..	૩૭૪૫૮૦૦૦	૧૪૫૫૨૦૦૦	૧૭૮૮૫૭૧	૭૬૮૪૧૭૨	૨૫૦૨૩૦૦૦	૫૦૬૬૦૦૦
૧૯૧૪-૧૫ ..	૩૭૪૦૬૦૦૦	૧૫૧૩૬૦૦૦	૧૮૨૧૮૭૦	૬૪૦૦૨૨૧	૨૪૫૮૫૦૦૦	૫૨૦૮૦૦૦
૧૯૧૫-૧૬ ..	૩૨૧૦૭૦૦૦	૧૨૮૬૨૦૦૦	૧૨૩૧૦૭૧	૪૮૦૬૩૩૧	૧૭૭૪૬૦૦૦	૩૭૩૮૦૦૦
૧૯૧૬-૧૭ ..	૩૬૦૧૨૦૦૦	૧૨૭૩૮૦૦૦	૧૭૧૮૨૨૧	૫૫૧૧૦૮૦	૨૧૭૪૫૦૦૦	૪૫૦૨૦૦૦
૧૯૧૭-૧૮ ..	૩૪૮૨૫૦૦૦	૧૧૮૭૫૦૦૦	૧૭૪૧૦૪૭	૬૩૦૭૬૧૮	૨૫૧૮૮૦૦૦	૪૦૦૦૦૦૦
૧૯૧૮-૧૯ ..	૩૭૨૦૭૦૦૦	૧૧૬૦૫૦૦૦	૧૪૨૨૭૧૮	૪૮૨૦૬૬૦	૨૧૦૩૮૦૦૦	૭૮૭૮૦૦૦
૧૯૧૯-૨૦ ..	૩૩૩૬૦૦૦૦	૧૧૫૦૦૦૦	૧૬૩૩૪૬૧	૬૦૦૦૦૦૦	૨૩૦૬૩૦૦૦	૫૮૪૫૦૦૦
૧૯૨૦-૨૧ ..	૩૫૫૦૪૦૦૦	૧૨૪૮૭૦૦૦	૧૮૦૭૬૬૪	૬૦૨૧૨૬૨	૨૧૦૧૬૦૦૦	૩૫૫૬૦૦૦

છેલ્લાં છવીસ વર્ષમાં દેશાવરથી રૂઢિની મુંબઈમાં વિસતવાર આયાત.

(निम्ने द्वाविध संख्यामां त्रय भौज दधास्वा.)

[illegible]

† ८० पुनः प्रतीतिः ११४ † ८१ श्री विष्णवे प्रतीतिः ११५

अभिलेख ८१

104 2

(विशेष: स्वयंसेवक संस्थाओं में प्रत्यक्ष भूमिका निभाना।)

† १६००० गांधीजी कुंभार पाणी हरी ते जाद ते.

युरोपना लुडालुडा देशां छेळांछीं वर्षां सुप्रसिद्धिनिदारां थयेस इतिना आंकडा.

[illegible]

